శ్రీ రామకృష్ణ ప్రభ

సంపుటము ౩౧ ౧౯౭౫ - జనవరి : ఆనంద - పుష్యము సంచిక ౭

విషయసూచిక

శ్రీ వివేకానందస్వాములవారి 113-వ జన్మదినోత్సవము

తిథిపూజ : 2-2-1975 ఆదివారము : ఉదయము 5 మొ॥ 11 గం॥వఱకు : ప్రత్యేకపూజ, భజన, హోమము మున్నగునవి

ఉదయము 8 గంటలకు మెరినాబీచ్‌లోని శ్రీ వివేకానందస్వామిజీమూర్తికి పుష్పమాలాలంకరణము.

మఠమున బహిరంగోత్సవము 9-2-1975 ఆదివారము అపరాహ్ణము 3-30 మొ॥ 7-30 గం॥వఱకు

అపరాహ్ణము 3-30 గంటలకు : బ్రహ్మశ్రీ పీడామంగళం కృష్ణమూర్తి భాగవతులుగారిచే
'శ్రీశంకరవిజయము' సంగీతప్రవచనము.

5-30 ,, బహిరంగసభ : అధ్యక్షులు : శ్రీమత్తపస్యానందస్వాములవారు.
ఆంగ్లోపన్యాసకులు : గౌ. న్యాయమూర్తులు : శ్రీ V. సేతురామన్‌గారు.

ఇతర మహోత్సవములు

26-1-'75 ఆదివారము . శ్రీమత్ తురీయానందస్వాములవారి జయంతి
13-2-'75 గురువారము : శ్రీమత్ బ్రహ్మానందస్వాములవారి జయంతి
15-2-'75 శనివారము : శ్రీమత్ త్రిగుణాతీతానందస్వాములవారి జయంతి
25-2-'75 మంగళవారము : శ్రీ అద్భుతానందస్వాములవారి జయంతి

ఈ ఉత్సవములన్నింటియందు భక్తులెల్లరును పాల్గొని భగవంతుని అనుగ్రహభాగ్యమును బడయగోరుచున్నాము.

అధ్యక్షులు,
శ్రీరామకృష్ణమఠము, మద్రాసు-600004.

ఫోన్ : 71231 పోస్టు బాక్సు : 635

మా మాసపత్రికలు

వేదాంతకేసరి

తత్త్వశాస్త్ర - మత - సంస్కృతివిషయికంగా 1914-వ సంవత్సరంనుండి నడపబడుతుండే ఆంగ్ల మాసపత్రిక

	ఇండియాలో	శ్రీ లంకలో	అమెరికాలో	ఇతర విదేశాలలో
సాలు చందా :	8 రూపాయలు	10 రూపాయలు	4 డాలర్లు	1 పౌను
జీవిత చందా :	150 ,,	200 ,,	70 ,,	18 పౌనులు.

శ్రీ రామకృష్ణ విజయం

మత - సాంస్కృతికవిషయాకంగా 1921-వ సంవత్సరమునుండి ప్రచురింపబడుతున్న తమిళ మాసపత్రిక

	ఇండియాలో	శ్రీ లంకలో	అమెరికాలో	ఇతరవిదేశాలలో
సాలు చందా :	7 రూపాయలు	9 రూపాయలు	3 డాలర్లు	£ 0-70
జీవిత చందా :	100 ,,	150 ,,	50 ,,	12-పౌనులు.

శ్రీ రామకృష్ణ ప్రభ

1944-వ సంవత్సరంనుండి ప్రచురింపబడుతూ విశ్వోపజీవ్యమైన ఆధ్యాత్మిక విజ్ఞానామృతమును వెదజల్లే తెలుగు మాసపత్రిక

	ఇండియాలో	శ్రీ లంకలో	అమెరికాలో	ఇతరవిదేశాలలో
సాలు చందా :	7 రూపాయలు	9 రూపాయలు	3 డాలర్లు	£ 0-70
జీవిత చందా :	100 ,,	150 ,,	50 ,,	12-పౌనులు.

1. చందాదారులు ఉత్తరప్రత్యుత్తరాలలో తమ 'చందాదారు సంఖ్య' నుదాహరిస్తూ విలాసాలను స్పష్టంగా వ్రాయాలి.
2. పత్రిక అందకపోతే మాసాంతానికి మాకు తెలుపాలి.
3. చందాదారులకు మేము ప్రచురించిన గ్రంథాలను 6¼% తగ్గింపు ధరలకు అందజేస్తాం. వివరాలకు క్రింది విలాసానికి వ్రాయండి.
4. ప్రముఖ సంస్కృతి కేంద్రాలలో ప్రచారంలో ఉన్న యీ ఆధ్యాత్మిక విజ్ఞాన పత్రికలు అడ్వర్టైజ్మెంట్లకు చక్కని స్థానకాలు. రేట్లకు వ్రాయండి.
5. సమీక్షకు గ్రంథాలు పంపేటప్పుడు రెండేసి ప్రతులు పంపవలసినదని గ్రంథకర్తలకు ప్రకాశకులకు మా ప్రార్థన.
6. ప్రచారంజకములైన మత - తత్త్వశాస్త్ర - సంస్కృతివిషయిక స్వతంత్ర వ్యాసాలను రచయితలు అందజేస్తే సంపాదకులు కమ్మల కద్దుకొని ప్రచురిస్తారు.
7. పత్రిక స్పెసిమెన్ కాపీ కోరేవారు 75 పైసల పోస్టేజి పంపాలి.

ఇంకా వివరాలు కావలసినవారు :

మేనేజరు, శ్రీ రామకృష్ణ మఠం, మైలాపూరు, మద్రాసు-600004

అనే విలాసానికి వ్రాయండి.

'అఖిలవిభు శరణొందుము, యీ క్షణంబ యతనికృప నీదు వసుభూతి కందు వత్స'

—శ్రీ శారదామణి.

శ్రీరామకృష్ణ ప్రభ

సంపుటము ౩౧ } ౧౯౭౫ – జనవరి : : ఆనంద – పుష్యము { సంచిక ౭

ఓమ్

త్రిపురసున్దర్యష్టకము

మూలము : శ్రీశంకరభగవత్పాదులు

వ్యాఖ్యాత : అన్నమాచార్య

సకుఙ్కుమవిలేపనా, మలకచుమ్బికస్తూరికాం,
సమోదహసితేక్షణాం, సశరచాపపాశాఙ్కుశామ్,
అశేషజనమోహినీ, మరుణమాల్యభూషామ్బరాం,
జపాకుసుమభాసురాం, జపవిధౌ, స్మరా, మ్యమ్బికామ్॥

సకుఙ్కుమవిలేపనాం = కుంకుమపూలఘుమఘుమని మైపూతగలదియు, అలకచుమ్బికస్తూరికాం = ముంగురులతాకు కస్తూరి (బొట్టు) కలదియు, సమోదహసిత + ఈక్షణాం = సంతోషముతోను చిఱునవ్వు వికాసముతోను గూడిన చూడ్కులు గలదియు, అశేషజనమోహినీమ్ = సకల జీవులను అమోఘముగ మరులుగొల్పునదియు, అరుణమాల్యభూష + అమ్బరాం = ఎఱుపువన్నెమాలలు నగలు వస్త్రములు దాల్చినదియు, జపాకుసుమభాసురాం = దాసనపూల వన్నెవంటి వన్నెతో వెలుగొందునదియు నగు అమ్బికామ్ = త్రిపురసుందరీదేవిని, జపవిధౌ = జపక్రియలో, స్మరామి = స్మరింతును.

"జననీ, ఆనందమయీ. దర్శనము ఒసంగుము, ఒసంగక తప్పదు. ఓ విశ్వేశ్వరీ, ఓ దీనజనప్రభ్విణీ, నిజముగ నేను నీయేలుబడిలో నున్న విశ్వమునకు వెలియైన వాడను గాను. నాకు జ్ఞానము లేదు, భక్తి లేదు, ఎట్టి శిక్షణమును లేదు. నేను ఏమియు ఎఱుగను. నీవు కనికరించి దర్శనము ఒసంగవలయును."

—శ్రీరామకృష్ణుడు.

సంస్కారము స్త్రీపురుషులు తమ జీవితాశయ పరిపూర్తికై కొనసాగించు సహకారోద్యమమునకు ప్రాతిపదిక. వివాహబంధము పవిత్రమైనదనుట ఈ దృష్టితోనే. వివాహము కేవలము వ్యక్తిగతమగు విషయభోగమునకు మాత్రమే యను వాదమును మన సనాతన సంప్రదాయ మెప్పుడును నిరసించును. దంపతు లిరువురును ఆధ్యాత్మిక జీవితమున భాగస్వాములు. ఒకే లక్ష్యము నందుకొనుటకై ఇరువురును పరస్పరము సహకరించుకొనుచున్నారు. కనుక పరిశుద్ధాత్ములకు వివాహము ఆత్మల సమ్మేళనమే కాని వేఱు కాదు. దీనికి ప్రత్యక్షనిదర్శనమే శ్రీ శారదారామకృష్ణుల దివ్యజీవనము.

నేటి పాశ్చాత్యమహిళలు, పారమార్థిక దృష్టియే లేనివారు, తమ జీవితమందలి కొఱతను గుర్తించియు దాని నివారణోపాయమును తెలిసికొనలేక పురుషులతో అన్నిరంగములందును సమానహక్కులు కావలెనని పోరాడుచున్నారు. స్త్రీపురుషులు సాంఘికజీవనమున విభిన్నబాధ్యతల నిర్వహింపవలసి యుండుటను వారంగీకరింపరు. ప్రస్తుతసమయమున భారతీయమహిళలుకూడ నట్టి పాశ్చాత్యుల యడుగుజాడలయందే వ్యామోహితులై నడువ జూచుచున్నారు. యుగయుగములుగా వచ్చు గార్హస్థ్య బాధ్యతలను వారు చిన్నచూపు చూచుచున్నారు. 'విశాల' జీవితమును 'స్వేచ్ఛా'జీవితమును గడప నుద్యమించుచున్నారు. ఇది యెంతయు శోచనీయము. "మాకు హక్కులు కావలయును. బాధ్యతలు వలదు" అని కోలాహలముచేయుట యెంతయు దుఃఖదాయకము. ఇట్టి పరిస్థితులలో ప్రపంచ మహిళ లెట్లు భారతీయసంప్రదాయమున జీవించుచునే పరమార్థమును బడయుదురో దృష్టాంతీకరించుటకే శ్రీ శారదాదేవి యాగమనము. ఆదర్శగృహస్థజీవితమును గడపుచునే కొమరితగా భార్యగా కోడలుగా సోదరిగా తల్లిగా తమ బాధ్యతల నద్భుతముగా నిర్వహించుచునే స్త్రీ లెట్లు పురుషుల నుద్బోధితుల జేయగలరో పురుషులవే యని భావింపబడు బాధ్యతలనుకూడ నెట్లు నిర్వహింపగలరో ప్రదర్శించుటకే శ్రీ శారదాదేవి రాక.

మాతృదేవి శ్రీ శారదజీవితమును పరిశీలించునపుడు అందు మనల నాకర్షించు విషయములలో మొదటిది ఆమె గడపిన యతిసామాన్యమైన జీవితము. ఆమె బాల్యస్నేహితురాం డ్రెందరో "మేము బాల్యమునుండియు ఆమెతో నాడుచు పాడుచు తిరుగుచుంటిమి. కాని ఆమెయం దెట్టి ప్రత్యేకాంశములను మేము గాంచలేము. ఇరుగుపొరుగువారి వలెనే ఆమె మాతో మెలగుచుండెడిది" అని యనుచుందురు. శ్రీ యోగానందస్వామి నిర్యాణానంతరము మాతృసేవాభాగ్యము నందిన శ్రీ శారదానందస్వామి యొకసారి ఇట్లనెను. "గురుదేవుల దివ్యత అప్పుడప్పుడు ఏ కొంతయైనను బయటపడుచుండెడిది. కాని ఈ యమ్మనుగురించి మన మేమియు గ్రహింపజాలము. ఆమె కప్పుకొనిన యోగమాయ యను తెర ఎంత దళసరి! ఆమె దివ్యత నెవ్వరును ఏ మాత్రమును గ్రహింపజాలరు." ఒక భక్తు డిట్లు కీర్తించెను. "అమ్మా, పలువురు నిన్ను పలువిధముల కీర్తించుచున్నారు. కాని నీ నిజస్వరూపము నెవ్వరును ఎఱుగరు." ఇది సరియే యేలన అతడె మరల "తల్లీ, నిన్ను నీవే వ్యక్తము చేసికొననిచో నిన్ను గ్రహించుట కెవరికి సాధ్యము?" అనుచున్నాడు. ప్రేమానంద

స్వామి యొకపరి ఇట్లుత్తరమున వ్రాసెను. "అమ్మ నెవ రెఱుగుదురు? ఎఱుగ నెవరికి సాధ్యము? నీవు సీత సావిత్రి శ్రీరాధవంటి పుణ్యస్త్రీలగురించి వినియుందువు. కాని అమ్మ వీరి నందరిని మించినది. ఆమె తనయందున్న దైవీభావము నే కొంచెమైనను బహిర్గత మొనర్పదు. శ్రీగురుదేవులైనను తరచు సమాధిస్థితి నందెడువారు. అమ్మయం దిదికూడ బహిర్గతము కాదు. తన యద్భుతశక్తుల నిట్లదుపులో నుంచుకొనిన ఆమె మూర్తిమత్వము నేమని వివరింతును? వేలకొలది జను లామె నెల్లప్పుడు పరివేష్టించియుండుటను నీవు చూచుట లేదా? ఆమె యనంతమగు శక్తిని గుప్పిట బట్టియున్నది. సాక్షాత్ జగజ్జనని జయరాంబటియందు పనికత్తెవలె నటించుచుండుట నీవు గమనింపలేదా? ఇల్లూడ్చుట అంట్లుతోముట, వడ్లువంచుట, భక్తుల భోజనానంతరము వారి యెంగిలాకుల నెత్తివేయుట— గురుదేవుల వ్యాధి వారి భక్తుల నందఱిని ఒక సంస్థగా రూపొందించినది. అమ్మ గృహస్థుల కాదర్శమూర్తి యగుటకే ఇన్ని కష్టముల కోర్చినది. ఆహా! ఏమి సహనము! ఎంత దయ! సానుభూతి! ఇంతకుమించి ఎంత వినయము!"

సరిగా ఊహ తెలియని యైదేండ్ల ప్రాయముననే వివాహమైనను ఆపిదప యొకటి రెండు పర్యాయములుమాత్రమే భర్తృదర్శనభాగ్యము కల్గినను, శ్రీ శారదాదేవి తన భర్త యారోగ్యము సరిగా లేదని విని చాల దుఃఖపడుచుండెను. వారి చెంతనుండి సేవల నెప్పుడొనర్తునా యని యుత్కంఠతో భగవంతుని ప్రార్థించుచుండెను. తన సుఖమును గూర్చిగాక భర్తృసౌఖ్యమును గూర్చియే ఆమె యారాటము. శ్రీ శారదాదేవి మనస్సు గ్రహించి ఆమె తండ్రి శ్రీ శారదాదేవిని దక్షిణేశ్వరమునకు గొనిపోయెను. శ్రీరామకృష్ణులును ఆమెను ప్రేమాదరములతో నాహ్వానించిరి. ఆమెయు తన సంశయములన్నియు విడిచిపోగా తన జీవితేశ్వరుని సేవించుటయందు కృతనిశ్చయురాలయ్యెను.

గృహస్థులకు గూడ బ్రహ్మచర్యము సాధ్యమే యని నిరూపించుటకో యన మాతృదేవియు గురుదేవులును ఎనిమిదినెలలు సన్నిహిత జీవనము గడపియు మనోవికారలేశమైనను లేకయుండిరి. వారి జీవితాదర్శములు వారి యన్యోన్యభావము మనల పులకాంకితుల జేయును. "మీరు నన్నెట్లు చూచుచున్నారు?" అని అమ్మ గురుదేవులను ప్రశ్నించెను. "ఏల! నిన్ను జగజ్జనని స్వరూపముగనే చూచుచున్నాను" అని వారి యుత్తరము. "నీవు నన్ను మాయలోనికి లాగ నభిలషించుచున్నావా?" అని గురుదేవుల ప్రశ్న. "నే నట్లేల చేయవలెను? తమ యాధ్యాత్మిక జీవనమున తమకు సహకరించుటకే నేను వచ్చియుండుట" అని ఆమె సమాధానము. తన యాధ్యాత్మికజీవనమున అమ్మ పరిపూర్ణసహకారమును మెచ్చుకొనుచు శ్రీగురుదేవు లొకపరి ఇట్లనియుండిరి. "ఆమె యంతటి పరిశుద్ధహృదయయే యైయుండనిచో నేను నా నిగ్రహమును కోల్పోయి యుండెడివాడనేమో, ఎవ రెఱుగుదురు?" అందువలననే అభేదానందస్వామి ఆమెను "పవిత్రం చరితం యస్య పవిత్రం జీవనం తథా పవిత్రతాస్వరూపిణ్యై తస్మై కుర్మో నమోనమః" అని స్తుతించెను. శ్రీరామకృష్ణు లామెను సాక్షాత్ జగన్మాతగా విధ్యుక్తముగా పూజించి తన తపః ఫలము నామె కర్పించెనన్న ఆమె యెంతటి

పవిత్రతామూర్తియో వారి దివ్యజీవన మెంత ఫలవంతమో తెలియనగును.

గురుదేవులును శ్రీ శారదాదేవి నెంతో యనురాగముతో జూచుకొనిరి. ఆయన ఆమె నెన్నడును పనికత్తెలను చిన్నపిల్లలను సంబోధించు ఏకవచనముతో పిలువలేదు. ఆమె నొరులు పరుషోక్తు లాడుటను సహింపలేదు. ఆమె మనస్సు నొచ్చున ట్లెన్నడును నడచుకొనలేదు.

మాతృదేవికిని గురుదేవులనిన పంచప్రాణములు. తన ప్రాణేశ్వరుని ఎడతెగనిసేవయే ఆమె జీవితమంతయు నిండియున్నది. గురుదేవుల సౌకర్యములముందు తన సౌఖ్యము నామె తలచినదే లేదు. త్రికరణశుద్ధిగా తన భర్తను సేవించెను. అదియు, కర్తవ్యమాత్రముగా గాక ప్రేమపూర్ణహృదయముతో నొనరించెను. గురుదేవుల యవతారవిశేషము నెఱిగిన ఆమె వారి యాదర్శమునే తన యాదర్శముగా స్వీకరించి వారి కార్యక్రమమునం దండయై నిలిచి గురుదేవుల నిర్యాణానంతరము వారి కార్యవిశేషము నంతయు నిర్వహింప బద్ధకంకణురాలై నిలిచెను. శ్రీ వివేకానందస్వామి మొదలు వారి శిష్యప్రశిష్యగణము నంతటిని పరిరక్షించుచు ఉద్బుద్ధుల జేయుచు గురుదేవుల కార్యశేషమును దక్షతతో నిర్వహించెను.

దక్షిణేశ్వరమున నున్నంతకాలమును మాతృదేవి పతిసేవనే గాక తన యత్తగారిని కూడ నణకువతో సేవించెను. ఆమె ఎన్నడును శ్రీ శారదాదేవిని రెండవసారి పిలువనగత్యము లేకుండెను. గురుదేవుల నిర్యాణానంతరము శ్రీ మాతృదేవి జయరాంబటియందు తన తల్లిని సోదరులను చూచుకొను భారము వహించెను. వృద్ధురాలగు తల్లికి పలువిధముల నుపచరించుచు జ్ఞానశూన్యులు ధనగతజీవులును అగు సోదరులను పిచ్చిదగు సురబాలను రోగిష్ఠియగు నామె కూతును ఎల్లరను భరించుచు, అందఱు నాదుకొనుచు వా రెంత దూషించినను సహించుచు సంసారమున నెట్లు మెలగవలెనో యుదాహరించెను. కని పెంచిన మాతాపితలయందుగూడ కొంత స్వలాభేచ్ఛ కన్పించును. కాని అమ్మయం దట్టి స్వార్థము లేశమైనను కన్పింపదు.

పారమార్థికజీవనమునందుగూడ మాతృదేవి ఇట్టి వాత్సల్యమునే ప్రదర్శించెను. మాతృదేవి పారమార్థికశీలముచే నాకర్షింపబడిన వారు అమ్మ సాన్నిధ్యమును వదలి వచ్చిన తరువాత వారిలోని మార్పునకు వారే యాశ్చర్యపడుదురు. పూర్వ మున్న విషయసుఖముల యందలి యాకర్షణ వారి కిప్పుడు లేదు. గమ్యములేని జీవితము గడపువారికి తమ జీవితమున నొక యర్థము ఒక లక్ష్యము గలదను విషయము బోధపడసాగెను. నిద్రించుచున్నవారిని తట్టి లేపినట్లు తమయందలి యాత్మవికాసము మేల్కొల్పబడెనని వారు గమనింతురు. సజ్జనులు దుర్జనులను భేదము పాటింపక తనను కోరినవారి నెల్ల నామె యనుగ్రహించెను. "నేను సజ్జనులకు తల్లిని, దుర్జనులకును తల్లినే" అని యామె యనును. శ్రీ గురుదేవులు ఏ మాత్రపు కళంకచరిత్రులు స్పృశించినను ఆ యాహారమును స్వీకరింప జాలరు. అట్టిది ఒక యపవిత్రచరిత మాతృదేవిని గురుదేవులకు భోజనమును తనను కొనిపోనిమ్మని ప్రార్థింపగా శ్రీ శారదాదేవి తాను కొనిపోవుచున్న పళ్లెము నక్లే ఇచ్చివేసెను. ఇట్టివారి చేతి భోజనము నే నెట్లు స్వీకరింపగలనని గురుదేవు లభ్యంతరమును తెల్ప "అమ్మా యని పిలిచి యడిగిన వారికి నే నెట్లు లేదందు" నని అమ్మ వాత్సల్య

మూర్తియై పలికెను! తనకు ప్రాణములకంటె మిన్నయగు గురుదేవులకు కలుగు దుర్భరవేదనను కూడ త్రోసిరా జనునట్టిది ఆ మాతృ హృదయము!

శ్రీ మాతృదేవి ఇట్టి యాదర్శమును భారతీయమహిళాసమ్ముఖమున నుంచినది. శ్రీ గురుదేవులిట్టి యాదర్శము నభిమానించి గౌరవించి పూజించిరి.

స్వధర్మము ననుసరించుటయే శ్రేయస్కరమనియు పరధర్మము భయావహమనియు గీతావాక్యము. మహిళాదర్శము సంపూర్ణ మహిళ యగుటయే కాని నకిలీ పురుషు డగుట కాదు. అన్నిరంగములయందును అవసరమున్నను లేకున్నను పురుషులతో పోటీలు పడుట స్త్రీలయందలి యాత్మవిశ్వాసపు కొఱతనే సూచించును. ప్రత్యేకము భారతదేశమందు, శివశక్తితత్త్వమును గౌరవించు భారతదేశమందు, శక్తి లేనిచో శివము శవమగునను భారతదేశమందు ప్రతిపురుషుడును భారతీయమహిళను శీవితో గాంభీర్యముతో వాత్సల్యముతో మెలగు మాతృమూర్తిగా దర్శింప వాంఛించును. ఈ విధముననే స్త్రీలు పురుషుల గౌరవాదరములను చూరగొనగలరు. అట్టి శీవి గాంభీర్యము వాత్సల్యముల రూపకల్పనయే శ్రీ మాతృదేవి.

ఇట్టి దివ్యమాతృభావము పునఃప్రతిష్ఠింపబడనిచో మానవాళికి విమోచనము లేదు. దీనినే శ్రీ వివేకానందస్వామి తన సోదర శిష్యుల కిట్లు వ్రాసెను. ''నీవు—మీ రెవ్వరును అమ్మ జీవనమునందలి యాశ్చర్యకరమగు నర్థమును గ్రహింపలేరు. కాని క్రమముగా మీరు గ్రహింపగల్గుదురు. శక్తిలేనిదే ప్రపంచమునకు పునరుద్ధారణ లేదు. అద్భుతమగు శక్తిని పునరుద్ధరించుటకే అమ్మ యవతరించినది. ఆమెను కేంద్రముగా గొని మరల దేశమున గార్గులును మైత్రేయులును జన్మింతురు.

తెలిసియో తెలియకయో భారతీయమహిళలు సనాతనధర్మము నింకను అంటిపెట్టుకొనియే యున్నారు. నేటి ప్రపంచమున కిది యెంతేనియు అవసరము. అమ్మ తన జీవితము మూలమున ఈ సనాతనధర్మమునకు జీవము పోసినది. మన సోదరీమణులు మాతలు అమ్మ చూపిన యాదర్శమును గురించి యాలోచించి ధ్యానించి ఆపిదప పాశ్చాత్యమహిళల ననుసరింప యత్నింపవచ్చును. ఇప్పటికే పాశ్చాత్య మహిళల నడవడి ప్రపంచము నెంతయేని గజిబిజి యొనర్చియున్నది. వారి హితమునకును జగద్ధితమునకును అమ్మ మార్గమును చూపియున్నది. దానిని పాటించుటయే మన కర్తవ్యము.''

మాతృదేవి శ్రీ శారదామాయి

బి. యస్. ఆర్. ఆంజనేయులు

యా దేవీ సర్వభూతేషు మాతృరూపేణ సంస్థితా
నమస్తస్యై నమస్తస్యై నమస్తస్యై నమోనమః

శ్రీ శారదాదేవి ఆదర్శగృహిణి, ఆదర్శ అవతారవరిష్ఠుడైన శ్రీ రామకృష్ణునితో సన్న్యాసిని, ఆదర్శశిష్య, ఆదర్శగురువునై తాదాత్మ్యభావము గలదై, వారి క్షేమమాత్రము

తీసిపోని తన విశిష్టతను ఔన్నత్యమును ప్రకటించినది. పవిత్రత, త్యాగము, మార్దవము మాధుర్యములను మాతృత్వముద్వారా స్పందింపచు స్త్రీత్వాదర్శమును ప్రదర్శించుటకై శ్రీ రామకృష్ణుడను నాణెమునకు రెండవ ముఖమైనది. శ్రీగురు దేవునివలె తానును జయరాంబటి యను పల్లెయందు శిష్టాచార బ్రాహ్మణ కుటుంబమున పుట్టి, ఆధునికవిద్య నేమాత్రము అభ్యసింపక పోయినను ఆచరణయే మతమని తన జీవితముద్వారా నిరూపించినది. ఆమె తన జీవితములో (22-1-1853 నుండి 20-7-1920 వరకు) పల్లెవాతావరణమున 20 సంవత్సరములకు పైగా గడపి శ్రీరామకృష్ణుల సాంగత్యములో దాదాపు 12 సంవత్సరములు మాత్రమే గడపినను, ఆయన యుద్యమమును 35 సంవత్సరములు 'సుదీర్ఘ ప్రశాంత ప్రార్థనాజీవితము'గా కొనసాగించినది. ఆమె ఠాకుర్‌మణి యని క్షేమంకరి యని ప్రారంభములో తలిదండ్రులచే పిలువబడినను శ్రీ శారదా దేవియని ప్రసిద్ధి గాంచినది. ప్రతివారికి ఆమె క్షేమమునే కల్గించి 'క్షేమంకరి' యను నామమును సార్థక మొనరించుకొనినది, 'ఆమె సరస్వతి యవతారము. ఇతరులకు జ్ఞానమును ప్రసాదించుటకే ఆమె యుద్భవించినది.' అని శ్రీరామకృష్ణులు చెప్పినట్లు ఆయన నిర్యాణానంతరము, ఆమె యోగానందస్వామి మొదలగు వారెందరికో జ్ఞానభిక్ష పెట్టినది.

భగవంతుని మాతృమూర్తిగా నారాధించుట యను నాదర్శమును స్థాపించుటకు శ్రీ రామకృష్ణు లుద్భవించిరి. తానే ఆయాదర్శపు సజీవమానవాకృతిగా శ్రీ శారదాదేవి రూపు దాల్చెను.

భగవంతుని తల్లిగ నారాధించుట భారతీయుల ప్రత్యేకత. సౌమ్యతనే గాక భీకరత్వమునుగూడ 'ప్రేమించి' యారాధించుట వారి విశిష్టత. అందుచే శ్రీరామకృష్ణులు కాళిని ఇష్టదేవతగ నారాధించిరి. స్త్రీని గురువుగ స్వీకరించి వివాహమాడిన స్త్రీయందును దేవిని దర్శించిరి. తన తల్లిలోను ఆరాధించు కాళీ మాతలోను తన యర్ధాంగి శ్రీ శారదాదేవి లోను మాత్రమే గాక సర్వప్రపంచములోను ఆయన తల్లినే చూచిరి. పరస్పర వైరుధ్యములతో పెనగులాడుచున్న వివిధ దేశీయులకు, వివిధమతస్థులకు అనుభవరూపమైన తన జీవితముద్వారా సామరస్యమును చేకూర్చిరి.

శివ-శక్తులు అభిన్నములు. అదేవిధముగ శ్రీశారదారామకృష్ణులు అభిన్నులు.

శ్రీరామకృష్ణులు దక్షిణేశ్వరాలయములో సాకారనిరాకార సాధన లన్నింటిని సాగించి పరిపూర్ణత నొందిన సమయములో శ్రీ శారదాదేవి దక్షిణేశ్వరమునకు వచ్చెను. ఆమె నిండు యౌవని. ఆయన సన్న్యాసి. అప్పుడు గురుదేవుడు తనను ఆమెను పరీక్షింప దలచి, "నన్ను మాయలోనికి లాగుటకు వచ్చితివా?" అని ఆమెను ప్రశ్నించెను. ఆమె తత్క్షణమే ఇట్లు బదులిచ్చెను. "కాదు. మీ యాధ్యాత్మిక మార్గమున సాయము చేయుటకు వచ్చితిని." ఏకశయ్యపై పరుండినను ఆమెలో గాని ఆయనలో గాని ఎట్టి మనోవికారపు ఛాయయు పొడసూపలేదనుట ఆమె పవిత్రతకు మరొక చిహ్నము.

ఒకసారి వెన్నెలలో కూర్చుండి చందమామను చూచుచు, "పరమేశ్వరా, ఈ చంద్రునిలో నైనను మచ్చయున్నది గాని, నా శీలములో మచ్చ లేకుండునట్లొనర్పుము" అని ఆమె ప్రార్థించెను. అట్టి మచ్చలేని శీలము పవిత్రత లేకుండినచో శ్రీరామకృష్ణులు ఫలహారిణీ కాళీపూజాదినమున ఆమెకు షోడశీపూజ

గావించి, ఆమెలో జగజ్జననిని దర్శించి యుండెడివారు కారు. ఆ దివ్యజనని పాదారవిందముల ముందుజపమాలతో తన తపస్సునంతయు సమర్పణ గావించి యుండెడివారును కారు. మీదుమిక్కిలి తన యుద్యమ నిర్వహణబాధ్యత నంతయుఆమెపై బెట్టిరి. "నీచుట్టు నున్నవారు చీకటిలో పారుకాడు పురుగులవలె నున్నారు. నీవు వారి నుద్ధరింపవలె" నని యామెతో చెప్పి యుండిరి. 'మాతృత్వమును' ప్రపంచమునకు ప్రదర్శించుటకే ఆమెను వదలి తాను వెడలి పోయెను. దానికి అనుగుణముగ శ్రీ గురుదేవులయందును ఆమె జగజ్జననిని దర్శించుట చేతనే మహాసమాధి నందినపుడు "అమ్మా, కాళీ, నన్ను వదలి ఎచ్చటకు పోయితి"వని విలపించెను.

శ్రీరామకృష్ణుల నిర్యాణానంతరము వారి యుద్యమమునకు శ్రీశారదాదేవి నిమిత్తోపాదానకారణములు రెండును తానే అయ్యెను. తన బోధలను జగద్వ్యాప్తి చేయుటకై శ్రీ గురుదేవులు నరేంద్రుని నియోగించిరి. ఆ శక్తితోనే వివేకానందుడు భారతదేశమంతయు అనామకసన్న్యాసిగా కాలినడకను తిరిగి కన్యాకుమారి అగ్రమున ధ్యానించుచు భారతదేశోద్ధరణకై తాను విదేశముల కేగవలయు నను విషయమును గ్రహించెను. శ్రీ గురుదేవులు సముద్రముపై నడచిపోవుచు తనను రమ్మని పిలుచుచున్న గుర్వాజ్ఞాదృశ్యమునుకూడ తిలకించెను. కాని బయలుదేరలేదు. ఆయన ప్రయాణ మగుటకు తగిన శక్తిని ప్రసాదించినది శ్రీ శారదాదేవియే. ఆ విషయమును సోదరశిష్యునకు వ్రాయుచు "సోదరా! అమెరికా పోవుటకు ముందు 'నన్నాశీర్వదింపు మని' అమ్మకు వ్రాసియుంటిని. ఆశీర్వచనపూర్వకమైన ఆమె యనుజ్ఞ లభించెను. ఒక్క దుముకులో సముద్రమును లంఘించితిని...నా విషయములో అమ్మ యనుగ్రహము తండ్రి యనుగ్రహముకంటె ఎన్నోరెట్లు అధికము. ఆమె యనుగ్రహము, ఆమెయాశీస్సులు నా కత్యంత ప్రధానములు. అమ్మ విషయములో నాకు కొంత మూఢత్వ మున్నది." అని వ్రాసెను. చికాగో సర్వమతమహాసభలో నుపన్యసించుటకుముందు ఆయన సరస్వతీదేవిని ప్రార్థించి యుపన్యసించిరి. ఆ సమయమున వారి నాలుకపై వెలసి ముగ్ధమోహనగంభీరవాక్కులను పలికినది శ్రీ శారదామాతయే కానోపును.

శ్రీ రామకృష్ణమఠము నెలకొనుటకును, సక్రమముగా సాగిపోవుటకును కారకురాలు శ్రీశారదాదేవి. శ్రీగురుదేవుల నిర్యాణానంతరము ఒక్క శశిమహరాజ్ (రామకృష్ణానంద స్వామి) తప్ప మిగిలిన వారందఱు తలకొక దారిగా వెడలిపోయిరి. అది ఆమె మాతృహృదయమును కలంచినది. ఈ విధముగా నున్నచో శ్రీగురుదేవుల యుద్యమము సాగదని ఆమెకు తెలియును. ఈ విషయమును ఒకసారి ఒక శిష్యునితో ప్రస్తావించుచు ఆమె ఇట్లు చెప్పెను. "గురుదేవుల నిర్యాణానంతరము వారి శిష్యులు సన్న్యసించి, తాత్కాలిక స్థావరమొకటి యేర్పరచుకొనిరి. కొలది రోజులు మాత్రమే కలిసి యుండిరి. తర్వాత ఒక్కొక్కరే అట్లొకరు ఇట్లొకరు ఎవరికి వారు తిరుగ సాగిరి. అది నా కెంతో దుఃఖమును కల్గించెను. "ఓ ప్రభూ! మీరీ భూమిపై నవతరించి కొందఱు శిష్యులతో కొంత కాలము గడపితిరి. మీ నిర్యాణముతో ఇదంతయు నంతరింప వలసినదేనా? అట్లయినచో మీ రవతరించి ఇన్ని బాధల కోర్చిన ప్రయోజనమేమున్నది? కాశీ, బృందావనము మొదలగు క్షేత్రములలో ఎందఱో సాధువులు బిచ్చ మెత్తుకొనుచు చెట్లనీడను నివసిం

చుటను చూచితిని. అటువంటి సాధువులకు కొఱత లేదు. కాని మిమ్ము నమ్ముకొని, మీకై సర్వము త్యజించి వచ్చిన మీ బిడ్డలు పట్టెడు కూటికై తిరుగాడుటను నేను భరింప లేను. మీకై సన్న్యసించిన వారందఱు కట్టుగుడ్డకు తినతిండికి కఱవు లేకుండునట్లు ప్రసాదింపు మనుటయే నా ప్రార్థన. ఇంతేగాక మీబిడ్డలందఱు కలసిమెలసి ఒకచో నివసించి సంసారతప్తులై బాధ చెంది తమకడకువచ్చు ప్రాపంచికులకు మీసదుపదేశముల బోధించి వారిని సేవదీర్చి మనశ్శాంతి కల్గించున ట్లొనర్పు మని కూడ నా మఱియొక ప్రార్థన.'' ఆ ప్రార్థనాఫలితమే నలుమూలల వ్యాపించిన శ్రీరామకృష్ణమఠ, సేవాశ్రమములు. ఎంతో ఆర్తితో విలపించిన ఆ ప్రార్థనా ఫలితమే శ్రీరామకృష్ణమఠ సాధువులయందు గల ప్రేమ. ''ఆ ప్రేమయే శ్రీరామకృష్ణుల ఆధ్యాత్మిక కుటుంబమును ఒకటిగా బంధించి అభివృద్ధిచేసి పెంపొందించినది; పెంపొందించుచున్నది.''

ఆమె కలకత్తా యందున్నను లేక జయరాంబట్టి యందున్నను జ్ఞానదానమొనర్పవలయునను శ్రీగురుదేవుల ఆదేశమును నామె సడలింప లేదు. ఏ దినమందైనను భక్తులు రానిచో వారికై ఎంతో విలపించెడిది. కొందఱు మహాపాపులకు ఉపదేశమిచ్చినచో తాను శారీరకముగా ఎంతో బాధ భరింపవలసి యుండునని తెలిసియు వారియెడ కరుణించుట మానలేదు. దుర్భరబాధను తప్పించుకొనలేదు, అందుచేతనే ప్రేమానందస్వామి ''మేము భరింపలేని విషమును ఆమె సులభముగా జీర్ణించుకొనెడిది.'' అని చెప్పెడివాడు. అనగా ఆయనయు బ్రహ్మానందస్వామియు ఉపదేశమిచ్చుటకు సంకోచించిన సంశయశీలవర్తనులను ఆమెకడకుపదేశమునకై పంపినపుడు ఆ మాతృహృదయము కరిగి నిస్సంకోచముగా ఆ బిడ్డలకుగూడ కనికరముతో ఉపదేశ మిచ్చియుండెను. జాతి వారము వర్జ్యము స్థలము బీద సాద పిన్న పెద్ద అను విచక్షణయే చూపక ఎందఱికో జ్ఞానభిక్ష పెట్టి యాదరించినది. శ్రీ గురుదేవులు వారి యుద్యమమును నెఱవేర్చుటకు శ్రీ శారదా దేవిని నిలిపి చనినందులకు ఆమె సర్వమానవ కోటికి సర్వకాలములలోను భవతారకమగు మహోపదేశము గావించి కృతకృత్యయైనది. దీనితో ఆమె హృదయము దేశకాలములను దాటి విస్తరిల్లినది. మాతృత్వపు వెల్లువయైనది. ''నేనొక విషయము చెప్పుచున్నాను ... నీకు మనశ్శాంతి కావలయునా? ఇతరుల లోపముల నెన్నకుము. అంతేకాదు. నీ దోషములను చూచుకొనుము. సర్వప్రపంచమును నీ స్వంతముగా చేసికొనుటను నేర్చుకొనుము. ఈ ప్రపంచమునం దేయొక్కరును నీకు పరాయివారు కారు. బిడ్డా! ఈ సర్వప్రపంచము నీదే సుమా!'' అనునదే మాతృదేవి యిచ్చిన మహోపదేశము.

II

''ఏది శ్రీరామకృష్ణుడో అదే నేను'' అని శ్రీ శారదాదేవి యొకపరి స్పష్టీకరించినది. ఇది యెట్లు సాధ్యము? పై నుదాహరించినట్లు శ్రీ రామకృష్ణులు శారదామాయిని కాళీమాతగా చూచిరి. ఆమెయు వారిని కాళికాస్వరూపముగానే దర్శించెను. ఇరువురకును ఒక కాళీరూపమే. ఇరువురును, ఒక భగవన్మాతృత్వాదర్శమునే ప్రతిపాదించిరి. ఇరువురును కామకాంచన పరిత్యాగులు, పవిత్రతామూర్తులు, పరమహంసలు. ఒకే కార్యమును సాధించుటకవతరించిన అవతార వరిష్ఠత్వపు రెండు అంచులు, రెండు ముఖములు.

లక్ష్మీనారాయణమార్వాడీ పదివేల రూపాయలు ఈయ వచ్చినపుడు వారు వేఱు వేఱు స్థలముల యందున్నను ఒకే విధముగ నిరాకరించిరి. "నన్ను ఏ విధముగ చూతురు!" అని శారదామాయి ప్రశ్నింప "నే నారాధించు జగజ్జననిగ" నని శ్రీరామకృష్ణులు సమాధానించిరి. ఆయన నిర్యాణసమయమున "అమ్మా, కాళీ; నన్ను వదలి ఎచ్చటికి పోయితి" వని శారదాదేవి విలపించెను. "ఎవడు రాముడో, ఎవడు కృష్ణుడో వాడే ఈ రామకృష్ణు" డని, శ్రీ గురుదేవులు తమ యవసానకాలమున నరేంద్రుని మనస్సు కనిపెట్టి పలికెను. తాను భగవదవతార మని శ్రీరామకృష్ణు లిట్లు వక్కాణించిరి. రామేశ్వరాలయము దర్శించి రామలింగేశ్వరు నర్చించుచు "ఈ లింగము నేను పెట్టినది పెట్టినట్లే యున్న" దని శ్రీ శారదాదేవి పలికెను. త్రేతాయుగమున సీతాసాధ్విగ ఆమె ప్రతిష్ఠించిన రామలింగేశ్వరునిగూర్చి శారదామాయి రూపమున నున్న భగవతి పల్కినది.

శ్రీరామకృష్ణులు కంఠవ్రణమును వ్యాజమున సహిష్ణుతను ప్రదర్శించియుండ, శారదామాయి నహబత్ నివాసములోను, కామార్పుకూరున ఉప్పైనను లేని యన్నమునే భుజించుట ద్వారాను, పంచాగ్ని మధ్యమున తపముచేతను పిచ్చిమేనగోడలగు రాధు వలని బాధలను సహించుటలోను తన యోరిమిని ప్రకటించినది. "నా శిష్యులు సముద్రముల కవ్వల గూడ నుందురని శ్రీరామకృష్ణు లనియుండ విదేశీవస్త్ర దహన మొనర్చు స్వదేశీయుద్యమసమయమున తాను ధరించిన విదేశీవస్త్రము తన విదేశీయ తనయులు తయారుచేసినదే యని శ్రీశారదామాయి యనెను. ఒకరు పచ్చికబయలుపై నడచ తన గుండెలపైనే నడచినట్లు బాధ ననుభవించి తన సర్వాత్మభావమును శ్రీరామకృష్ణులు ప్రకటించియుండ, తన మేనగోడలగు రాధు చీమను హింసింపబోవునపుడు వారించు శారదామాయి, శ్రీరామకృష్ణుల నామరూపమున చూచుచు సర్వము భగవన్మయముగా దర్శించెను. సమాధ్యనుభవ మిరువురకును సమానమే. దివ్యత యడుగడుగున శ్రీరామకృష్ణుల యందు ప్రస్ఫుట మగుచుండ నివురుగప్పిన నిప్పువలె దివ్యతను దాచి యుంచినది శ్రీశారదారూపము. ఒకరు శివుడు, ఇంకొకరు శక్తి. శివశక్తుల సమైక్యరూపమే శ్రీ శారదా రామకృష్ణులు.

వీరి యావిర్భావముతో ప్రాక్పశ్చిమములు, సనాతన అధునాతనములు విభిన్నమతసంప్రదాయములు సాకారనిరాకారోపాసనలు ఐక్యత నొందినవి. మతమనగా సాక్షాత్కారమే యనియు సర్వభావముల కూడలియైన మాతృత్వారాధనద్వారా అది సుకరము సులభమనియు వారి జీవితాదర్శముద్వారా నిరూపితమైనది. ఆధునిక విజ్ఞానము అత్యంతత్వరితగతిని ప్రపంచపు నాలుగు చెఱగులను మిక్కిలి దాపునకు గొనివచ్చిన ఈ యణుయుగమునకు మతసామరస్యమును బోధించుట కవతరించిన సమైక్యావతారము శ్రీ శారదారామకృష్ణులు.

జననీం శారదాం దేవీం రామకృష్ణం జగద్గురుం।
పాదపద్మే తయోః శ్రిత్వా ప్రణమామి ముహుర్ముహుః॥

ప్రభాప్రసారము
(సంపాదకీయము)

నవభారతమహిళ

ఏ జాతియైనను పరిపూర్ణమైన సంయమమును బ్రహ్మచర్యవ్రతాదర్శమును ప్రాపింపగలుగుటకుముందు వివాహము పావన సంస్కారమనియు తన్నియమము లనుల్లంఘనీయము లనియు గ్రహించి మాతృత్వమునెడ మహాగౌరవభావము నలవఱచుకొనవలెనని నా యభిప్రాయము. రోమన్ కాథలిక్కులును హిందువులును వివాహమును పవిత్రము, అనుల్లంఘనీయము నగు సంస్కారముగా పరిగణించియున్న కారణమున అఖండ శక్తిమంతులగు స్త్రీపురుషుల వెలువడజేసియున్నారు. అరబ్బులకు వివాహ మిచ్ఛానుసారము రద్దుచేసికొనదగిన యొడంబడిక, లేదా బలప్రయోగముచే పొందదగిన 'హక్కు'. అందు పవిత్రకన్యాజీవనాశయముగాని, బ్రహ్మచర్యజీవనాశయముగాని వికాసము నొందినట్లు కనరాదు. అధునిక బౌద్ధమతము వివాహపరిణామదశ నొందని జాతులపాలై సన్న్యాసమును పరిహాసాస్పదము జేసివేసినది. కావున (పరస్పరప్రేమాకర్షణ విషయము నటుంచి) వివాహమునుగూర్చి జపాన్ దేశమున మహాపవిత్రాదర్శము పెంపొందననేగాని మహనీయులగు సన్న్యాసులును సన్న్యాసినులును నెట్లు వెలువడగలరో నాకు తెలియకున్నది. జీవనౌన్నత్యము బ్రహ్మచర్యమున నిమిడియున్నదని పికవగలమైన రీతినే సమాజమున నఖండ శక్తిమంతులగు కొలదిమంది నైష్ఠికబ్రహ్మచారులును బ్రహ్మచారిణులును వెలువడవలయునని పాతివ్రత్యము ఏకపత్నీవ్రతమును పావననియమములు జనబాహుళ్యమున కత్యావశ్యకములని నాకును తోచుచున్నది.

—వివేకానందస్వామి.

"మన పూర్వులు మిక్కిలి గొప్పవారు" అని సగర్వముగా ప్రకటించుచు మన మింకను గొప్పవారము కావలెనని శ్రీ వివేకానంద స్వామి యుద్ఘాటించెను. పూర్వకాలపు మహర్షుల జీవితమును నవీనయుగపు జీవనసరళిని మేళవించి ఆయన జీవించెను. శ్రీరామకృష్ణులు ఏమియు ననకయే, అడవులలో వానప్రస్థులైన మహర్షులు ఇనుపగోచులు పెట్టి సాధించిన మహత్కార్యమును వివాహితుడై యౌవనవతియగు భార్య సాన్నిధ్యమునందే సాధించి చూపెను. కాని మాతృశ్రీ శారదాదేవి ఎవరికిని తెలియకుండగనే అనసూయవలె ఆర్షజీవితమును జీవించుచు, తన ప్రాణేశ్వరుడు వదలిన కార్యశేషమును దక్షతతో ఆధునికులవలె నిర్వహించియు పాశ్చాత్యులతో వ్యవహరించునపుడు నిరుపమ హృదయవైశాల్యమును ప్రకటించియు నవభారత నారీజీవనవిధానము నుదాహరించి వెడలెను. ఏనాడైనను భారతీయాదర్శములగు కార్యదక్షత, ప్రేమ, సహనము, పట్టుదల, సేవానిరతి, ఆత్మనిగ్రహము, వివేచనము, హృదయవైశాల్యము, ధైర్యము మొదలగు గుణము లామెయందు రూపము దాల్చినవి గదా!

పూర్వాచారములకు పట్టుగొమ్మయు ప్రకృతివిహారభూమియు నగు పల్లెటూరియందు ధార్మికసూత్రనిబద్ధమై యాదర్శవంతమగు కుటుంబమున శ్రీ శారదాదేవి పుట్టిపెరిగెను. స్వార్థత్యాగమును సేవానిరతిని పెంపొందించు పెద్దల సుశిక్షణతో భారతసంస్కృతికి నాట్యరంగములగు పురాణపఠనములు, వీధినాటకములు, యక్షగానములు మొదలగువానితో విజ్ఞానవతియై అనంతర కాలమున పండితులకునైత ముపదేశింపగలుగు బుద్ధివికాసము నందెను.

శ్రీ మాతృదేవి జీవనమున నడుగడుగునను ఆమె కార్యదక్షత స్పష్టమగుచునే యుండును. చిన్నతనమున తల్లికి తోడ్పడుచు గృహకృత్యములను చాలవఱకామెయే నిర్వహించెడిది. పెద్దయెత్తున నామె వంటచేయగా నన్నపుగూనను దింపుటకు తండ్రి సాయము చేయువాడు. కుత్తుకబంటి నీటిలో దిగి ఆమె ఆవులకు గడ్డికోసెడిది. కూలివాండ్రకు పొలమున కాహారము కొనిపోయెడిది. ఒకపరి పైరు పాడుకాగా ఆమె పొలములు తిరిగి ధాన్యసేకరణము చేయవలసెను. బాల్యమున నిట్లుండగా వివాహమై గురుదేవుల సాన్నిధ్యమున నుండ, వారి దర్శనార్థమై వచ్చు భక్తసంఘమునకు కూడ వండి వార్చెడిది. మిగత పాకములుగాక రెండు మూడు శేర్ల పిండిని చపాతీలు చేయవలయును! ఈ సన్నాహమంతయు ఒక మనిషి సరిగా మెదలుటకు వీలులేని నహబత్తునందే. అదియే ఆమె నివాసస్థలము వంటగదియు పూజామందిరమును. ఇట్లుండియు నిరంతరము వచ్చిపోవు భక్తులకు చాలకాలమువఱకు నహబత్తునం దొక జీవి యున్నదనియే తెలియకుండెను! శ్రీ గురుదేవుల నిర్యాణానంతరము వారి యానతిప్రకారము జీవించి, తన తల్లికి బంధువులకు అండయై నిలిచి, గురుదేవుల శిష్యగణమునకు గురుదేవుల స్థానము వహించి అన్నిరంగములను శ్రీ మాతృదేవి కడుసామర్థ్యముతో నిర్వహించెను.

స్త్రీలకు ప్రస్తుతము వలయు పట్టుదలను కూడ నామె జీవితము సూచించును. చిన్నతనమున విద్యాసక్తయయ్యును ఆడపిల్లలకు చదువేల యని తలచు ఆ పల్లెటూరియందామె చదువు కొనసాగలేదు. స్వీయప్రయత్నమున నామె చదువుచుండగా హృదయు డొకనాడు ఆడపిల్లలకు చదువేమని యదలించి పుస్తకమును లాగివేసెను. ఆమె యేమియును కొంకక ఒక యణా పెట్టి మఱొక పుస్తకమును కొని చదువు సాగించెను. ఆ విద్యాభ్యాస మట్లే కొనసాగి ఆమె ధారాళముగా చదువుటలో నాగెను. పెండ్లయిపోయినది, ఇక నేమని యాగక తాను గోరినది సాధించిన ఆమె దీక్ష యెట్టిదో గమనింపుడు. అదియు నా కాలమున!

శ్రీ మాతృదేవి ప్రేమమూర్తి యనుట కామె జీవితమున నుదాహరణములు లెక్కకు మిక్కిలిగా కల్పించును. అమ్మా యని యడిగినవారికి ఒక్కొక్కప్పుడు అడుగనివారికి కూడ నామె ప్రేమామృతమును వర్షించెడిది. జలధరములకు వలెనే ఆమెకు పక్షపాతము లేదు. ఆచారపరాయణమైన తన గ్రామమునందే ఆమె మహమ్మదీయులను గూడ నాదరించెను. వారి జీవనాధారమగు పట్టుపురుగుల పెంపకము నిలిచిపోగా వారిలో పలువురు దొంగలైరి. శ్రీ మాతృదేవి వారిని తన గృహనిర్మాణమునందు నియమించి వారికి జీవనాధారము కల్పించెను. వారిలో నొకడు కృతజ్ఞతనిండిన హృదయముతో చాలకాలము పిదప గురుదేవుల నిమిత్తమై కొన్ని యరటిపండ్లను భక్తితో గొనివచ్చెను. అమ్‌జద్ అను నింకొకనికి తానే స్వయముగా భోజనము వడ్డించి తృప్తిపరచి పంపెను.

ఆమె సహనము వర్ణనాతీతము. తనకెంత కష్టము కలిగినను తన బంధువులే పరస్పర విద్వేషులై తన ననేకవిధముల బీడించుచున్నను ఆమె వారినడుమనే యుండి వాని నన్నిటిని భరించుచు వారికి తన శక్తికొలది సేవను ఉపకృతులనే చేసెను. తన సోదరరత్నము లిరువురును నిరంతరము తనను ధనమునకై పీడించుచుండ తన పిచ్చిమరదలిని

ఆమె యర్భకపు గూతును ప్రేమతో నింతింతన రాని యోర్పుతో నామె కాపాడెను. దీనికై ఆమెకు లభించిన ప్రతిఫలము తుదివఱకును విరామములేని తిట్లు తిరస్కారములును. మతి సరిలేని రాధువలన నామె పడిన బాధలకు మితిలేదు. నల్లమందు తినుసలవాటు మానుకొనుమని మందలించినందుల కామె యొకపరి మాతృదేవిపై చేతికందిన వంకాయను విసరగా ఆ దెబ్బ కామె వీపు వాచిపోయెను. వీని నన్నిటిని భరించుచు (తనను సాక్షాద్దేవతను వలె పూజించు శిష్యగణమును వదలి!) ఆమె వారి నడుమనే యుండెననగా ఆమె సహనము సహనమే యగునా!

చిన్నతనమునుండియు ఆమె సేవాతత్పరురాలే. దక్షిణేశ్వరము వచ్చువఱకు తన తలిదండ్రులను ప్రేమతో సేవించెను. పిదప గురుదేవులకును తన యత్తగారికిని పరిచారికవలెనే సేవ చేసెను. ఆమె నప్పుడు చూచినవారికి గురుదేవులపై నామె కత్యంతాధికార మున్న సంగతి తెలియకపోవుటయే గాక, ఈమె కేవలము పలువురిలో నొక సాధారణ భక్తురాలివలె కన్పట్టెడిది. గురుదేవులు రాత్రియంతయు సమాధిస్థితులై గడపుచుండ నీమె వారిని కనిపెట్టుకొని యుండి నిదురమాని యుండెడిది. అనంతరకాలమున శిష్యులు భక్తులు బంధువులు ఆగంతుకులు ఎల్లరకును వారివారికి కావలసినట్లు సానుభూతితో తోడ్పడెడిది. ఒకనాడు ఆగంతుకురాలగు నొక వనిత మందిరమున వాంతి చేసికొనగా శిష్యులకు తెలిసిన వారామెను నిందింతురని తానే యా ప్రదేశమునంతను శుభ్రముచేసెను!

గురుదేవులకు భోజనము కొనిపోవునపుడే ఆమెకు వారి దర్శనభాగ్యము. తరువాతికాలమున నిరంతరము భక్తులు చుట్టియుండుటచేత గురుదేవుల నామె దర్శించుట కదియే యపురూపము. ఏ రెండుమూడు నెలల కొకపర్యాయమో ఆమె గురుదేవులను దర్శింపగలిగెడిది. అట్టి సేవాభాగ్యమును గూడ భక్తులెవరైన నర్థించినచో శ్రీ మాతృదేవి నవనీతకోమల హృదయము నిరాకరింపజాలకుండెడిది. తన కత్యంతము ప్రియతమము దుష్ప్రాపము అగు సేవాభాగ్యమునుగూడ నొరులు తప్పించుచుండ వారిపట్ల నొచ్చుకొనని స్వార్థరాహిత్యము నేమని చెప్పవలెను!

శ్రీగురుదేవులు పారమార్థికజీవనము గడపనెంచి తనసహధర్మచారిణి యనుమతిని గోరిరి. ఆమెయు నిశ్శంకముగా నంగీకరించి క్షణమైనను తడబాటులేని యాత్మనిగ్రహముతో తన పతి ననుసరించెను. ఆమె పారమార్థికశీలసంపదను గూర్చి గురుదేవులే ఇట్లని యుండిరి. "ఆమె యంతటి పావనాత్మయే కానిచో నామె ప్రేరణలచే నే నాత్మనిగ్రహమును కోల్పోయి యుండెడివాడ నేమో ఎవరు చెప్పగలరు?" సౌందర్యవతియు యౌవనవతియు నగు నామె తన పతితో నెనిమిదినెలలు వసించియు కామకళంకరహితమైన భగవదర్పితజీవనమును గడపెను. జీవనసహభాగిని సహకారములేక జీవితాశయముల నెవరు సాధింపగలరు?

శ్రీ మాతృదేవికి గల వివేచనాశక్తియు నపారము. నిరంతరము గురుదేవుల యాలోచనల ననుసరించు ప్రయత్నమున నామె వారి యిష్టాయిష్టములను చెప్పకయే గ్రహించెడిది. మార్వాడి యొకడు పదివేలరూప్యములను గురుదేవుల కర్పింపరాగా వారు తమ కక్కఱ లేదనియు వలయుచో మాతృదేవి గ్రహింప వచ్చుననియు ఆమెకడ కంపెను. ఆమెయు గురుదేవుల యుద్దేశమును గ్రహించి ఆ ధనమెట్లును గురుదేవులకే యుపయోగింపవలసి

వచ్చుటచేత నంగీకార్యము కాదని తిరస్కరించెను. దక్షిణేశ్వరమునకు కొలదిమైళ్ల దూరముననున్న ఫణీహాటీ యను గ్రామమున దేవతోత్సవమును దర్శించుటకై గురుదేవు లొకపర్యాయము బయలుదేరిరి. శ్రీ శారదాదేవి తానును వెళ్ల నుత్సుకతను జూప, గురుదేవులు 'ఇష్టమున్న రావచ్చు'నని కబురంపెను. మాతృదేవియు ఆ మాటలయందలి సంకోచమును గ్రహించి తన ప్రయాణము మానివైచి గురుదేవుల యభినందనలకు పాత్రురాలయ్యెను.

ఆమె హృదయవైశాల్యమునకు మార్గరెట్ నోబుల్ (సోదరినివేదిత) యను పాశ్చాత్యవనిత నామె స్వీకరించిన రీతియే నిదర్శనము. తానిదివఱకు కనివిని ఎఱుగని విషయములనుగూడ ఆమె యవలీలగా గ్రహించెడిది. సోదరినివేదిత యొకపరి వారి వివాహదీక్షాప్రతిజ్ఞను ఆమెకిట్లు వినిపించెను. "మేలుగీడులయందును కలిమిలేములయందును ఆరోగ్యానారోగ్యములయందును—ఆమరణము మనము వియోగము పొందకుందుము గాత." ఈ మాటలు విని మాతృదేవి యానందోద్వేగముతో "ఏమి ధార్మికవచనములు!" అని మెచ్చుకొనెను.

మూర్తీభవించిన స్త్రీత్వమై సహజముగా లజ్జాశీలయైన శ్రీ శారదాదేవి దుర్గాదేవివలెనే పరాక్రమింపను గలదు, పరిపూర్ణవిశ్వాసముతో కటికగుండెలను కరిగింపను గలదు. హరీశు డను గురుదేవుల శిష్యునకు మతిచెడి యొకపరి శ్రీ మాతృదేవిని తఱుముకొనెను. ఆమెయు భీతితో దాపుననే యున్న గాదె వెనుకకు పరువిడెను. వాడు విడువక వెన్నంటగా గాదెచుట్టును ఓపినంతసేపు పరువిడి చివరకు రౌద్రముతో వానినిబట్టి క్రిందబడవైచి గుండెలపై మోకాలూని దౌడలు వాయగొట్టెను.

జయరాంబాటినుండి దక్షిణేశ్వరమునకు పోవు దారిలో తెలొబెలొ యను నరణ్యప్రదేశ ముండెడిది. ఆ కాలమున నది బందిపోటు దొంగలకు నిలయము. శ్రీ శారదాదేవి యొకపర్యాయము బంధుజనులతో కలిసి దక్షిణేశ్వరమునకు పాదచారిణియై పయనించెను. చీకటి పడులోపల నరణ్యమును దాటవలెనని యాతురపడు తన తోడియాత్రికులను సాగిపొమ్మని, అలసటతో శ్రీ శారదాదేవి వెనుకబడెను. ఆ చీకటిరాత్రిలో నేమియు దోపక నామె దిగులుపడుచుండ ఇంకను భీతిగొలుపుచు 'ఎవ రక్కడ' అను కఠోరస్వనము వినవయ్యెను. చూడగా కాలయమునివంటి యాకృతిగలవా డొకడు దండధారియై సమీపించుచుండెను. వాని వెనుకనే ఇంకొక రూపమును అనుగమించుచుండెను. భయకంపితయయ్యును ధైర్యము కూడదీసికొని శ్రీ శారదాదేవి తాళ్లను కరగించు మృదుమధురస్వరముతో నిట్లనెను. "నాయనా, నా తోడివారందరు నన్నిక్కడ దిగవిడచి వెళ్లినారు. చీకటిలో నాకు త్రోవ తెలియకున్నది. దయయుంచి నాకు సాయము చేయుము. 'నీ యల్లుడు' దక్షిణేశ్వరమున కాళికాలయమునందున్నాడు. నీ వంతవఱకు వచ్చిన నాత డెంతో సంతసించును." ఇంతలో రెండవవ్యక్తి సమీపింప ఆమె యతని భార్య యని గ్రహించి ఆమె చేతిని బట్టుకొని "అమ్మా, నేను నీ కూతును, శారదను. చాల చిక్కులో నున్నాను. అదృష్టవశమున నాయనయు నీవును వచ్చితిరి. లేనిచో నే నేమి చేసెడిదాననో తెలియదు."

మాతృదేవి మెల్లని పలుకులు, కల్లకపటము లేని సరళవర్తనము, నిర్భయత్వము, తమయం దామె పరిపూర్ణ విశ్వాసము ఇవి యన్నియు నా దంపతుల మనమును గరిగించి

ప్రేమపూరితము చేసెను. వారును శ్రీ శారదా దేవిని తమ కూతును వలె కడుపులో బెట్టుకొని యాదరించి దక్షిణేశ్వరమున పతియొద్ద దించి ప్రేమార్ద్రనయనములతో వీడ్కొనిరి.

ఇట్లు శ్రీ శారదాదేవి గుణవిశేషముల నన్నింటిని వర్ణించినను తనివి తీరదు. ఆమె సాక్షాద్దేవ్యవతారమగుటకు గిరీశు డామెను ప్రప్రథమమున దర్శించినప్పటి యుదంత మొక యుదాహరణము. అయినను, మానవియై మానవులకు మార్గదర్శినియైన ఆమెను స్తోత్రములు భజనలతో సంతోషపెట్టుదుమా? ఆమె జీవించి చూపిన ప్రేమ, త్యాగము, సేవ, ధైర్యము మొదలుగా గల సుగుణకుసుమములను మన జీవనలతలయందు విరియజేసి వానితో గదా ఆమెను పూజింపవలెను! నవ భారతనారీరత్నపరంపర కామె నాందియే యని నిరూపించిన గదా ఆమెపట్ల భక్తి నెఱపినట్లు!

భక్తిరత్నావళి

మూలము : శ్రీ విష్ణుపురి

వ్యాఖ్యాత : విష్ణుచిత్తుడు

(ప్రథమ విరచనము)

22

మోక్షముకంటెను భక్తి శ్రేష్ఠతరమని కపిలుడు వక్కాణించుచున్నాడు.

నైకాత్మతాం మే స్పృహయన్తి కేచిత్ మత్పాదసేవాభిరతా మదీహాః
యేఽన్యోన్యన్తే భాగవతాః ప్రసజ్య సభాజయన్తే మమ పౌరుషాణి. (3-25-34)

నన్ను సేవించుటయందే యనురక్తులై కొందఱు భక్తవరేణ్యులు నాలో నైక్యమందుటను గూడ నిచ్ఛగింపరు. అట్టివా రొకచో సమావిష్టులై నా గుణగణములను కీర్తింతురు. నన్ను స్తుతింతురు.

23

అట్టి భక్తు లేమగుదురో కపిలుడు వర్ణించుచున్నాడు.

పశ్యన్తి తే మే రుచిరాణ్యంబ సన్తః ప్రసన్నవక్త్రారుణలోచనాని
రూపాణి దివ్యాని వరప్రదాని సాకం వాచం స్పృహణీయాం వదన్తి. (3-25-35)

మోక్షమునుగూడ తిరస్కరించునట్టి యా భక్తాగ్రేసరులు సుందరవదనములు మనోహరనేత్రములు మృదుమధురకంఠములు గలిగి అభీష్టసిద్ధి నిచ్చు నా వివిధరూపములను దర్శింతురు. వానితో సంభాషింతురు.

24

అట్టి సాంగత్యముచేత వారు కోరకున్నను మోక్షము నందుదు రని కపిలుడు నుడువుచున్నాడు.

తైర్దర్శనీయావయవైరుదారవిలాసహాసేక్షితవామసూక్తైః
హృతాత్మనో హృతప్రాణాంశ్చ భక్తిరనిచ్ఛతో మే గతిమణ్వీం ప్రయుంక్తే.
(3-25-36)

కన్నులపండువు సేయు నా రమణీయ రూపములచేతను, లీలలచేతను సమ్మోహన కరములగు మందహాసములచేతను పరవశింపజేయు తీయనిమాటలచేతను ఆకర్షింపబడిన మనః ప్రాణములు గలవారై, ఇచ్ఛలేకున్నను వారు తమ భక్తిప్రభావముచే మోక్షము నందుదురు.

25

భగత్సేవ తప్ప నితరము నొల్లని భక్తులు యత్నములేకయే విభూతులను సకల శ్రేయములను బొందుదురని కపిలు డనుచున్నాడు.

అథో విభూతిం మమ మాయినస్తామైశ్వర్యమష్టాంగమనుప్రవృత్తమ్
శ్రియం భాగవతీం వాస్పృహయన్తి భద్రాం పరస్యమే తేశ్నువతే తు లోకే.
(3-25-37)

నా మాయచే సృజింపబడిన అష్టైశ్వర్యములను వారు గణింపరు. వారి తపోమహిమచే వచ్చు అష్టసిద్ధులను వారు తిరస్కరింతురు. సర్వోత్కృష్టమైన వైకుంఠవైభవముకూడ వారి కభీప్సితము కాదు. అయినను శ్రేష్ఠతమమగు నా లోకమందు వా రవ్యవహితానందము ననుభవింతురు.

26

సత్కర్మచే నూర్ధ్వలోకముల నందినవారికివలె విష్ణుభక్తులకు సత్కర్మక్షయముచే పతనములేదని కపిలుడు నుడువుచున్నాడు.

న కర్హిచిన్మత్పరాః శాన్తరూపే నఙ్క్ష్యన్తి నోఽనిమిషో లేఢి హేతిః
యేషామహం ప్రియ ఆత్మాసుతశ్చ సఖా గురుః సుహృదో దైవమిష్టమ్. (3-25-38)

నాయందే ప్రపన్ను లగువారికి శాంతినిలయమగు నా లోకమునుండి చ్యుతి యుండదు. అమోఘమగు నా కాలచక్రము, నేనే ప్రియతముడననియు తమ ఆత్మననియు పుత్రుడననియు మిత్రుడననియు గురువుననియు ఇష్టదైవముననియు భావించు నా భక్తులను స్పృశింపదు.

27—29

నిష్కామమగు భక్తియు వైరాగ్యమును గలిగినవారు అప్రయత్నముగనే మోక్షమును గూడ పొందుదురని కపిలుడు దృఢపరచుచున్నాడు.

ఇమం లోకం తథైవాముమాత్మానముభయాయినామ్
ఆత్మానమను యే చేహ యే రాయః పశవో గృహాః
విసృజ్య సర్వానన్యాంశ్చ మామేవం విశ్వతోముఖమ్
భజన్త్యనన్యయా భక్త్యా తాన్మృత్యోరతిపారయే
నాన్యత్ర మద్భాగవతః ప్రధానపురుషేశ్వరాత్
ఆత్మనః సర్వభూతానాం భయం తీవ్రం నివర్తతే. (3-25-39-41)

ఇహలోకముపట్లను, సాధింపగలుగు నుత్తరలోకములపట్లను వీనిని సాధించు నుపాధియుతమగు నాత్మయందును, భార్యాపుత్రులు గృహములు పశువులు మొదలగు సంపదలయందును, మరి ఇతరములైన భోగభాగ్యములందును, విరక్తినిబొంది యచంచలమగు భక్తితో విశ్వవ్యాప్తుడనగు నన్నే భజించు మానవులను నేను జన్మమృత్యు పునరావృత్తినుండి తరింపజేయుదురు. పరమపురుషుడను జీవాజీవముల కీశ్వరుడను సర్వవ్యాపిని అగు నావలననే తప్ప భీషణమగు జన్మమృత్యు పునరావృత్తి వారింపబడదు.

30

భగవద్గుణవిశేషములను గ్రహించుటవలన గలుగు భక్తిని కపిలు డుపదేశించుచున్నాడు.

తస్మాత్త్వం సర్వభావేన భజస్వ పరమేష్ఠినామ్
తద్గుణాశ్రయయా భక్త్యా భజనీయపదాంబుజమ్. (3-32-22)

అందుచేత నతని గుణగణములను గ్రహించుటవలన పొందు భక్తితో పూజార్హములైన పాదపద్మములు గల ఆ పరమేష్ఠినే మనోవాక్కాయములచే భజింపుము.

మాతృదేవిని గూర్చిన స్మృతులు*

(ఒక శిష్యురాలు)

శ్రీరామకృష్ణునితో పరిచయమైన కొంత కాలము పిదప నేను దక్షిణేశ్వరము వెళ్ళితిని. తొందరలో భోజనముచేయకయే వెళ్ళితిని. దీనిని విన్న శ్రీరామకృష్ణుడు, "అయ్యో! నీ వింకను భోజనము చేయలేదా? నహబత్తుకు† వెళ్లుము" అనెను. అదియే మాతృదేవితోడి నా ప్రథమసమాగమము. రామునితల్లి‡ మరి కొందరు స్త్రీలు మాతృదేవిని ఒకటిరెండు సార్లు దర్శించి యుండిరి. వా రప్పు డచ్చట నుండిరి. వారు మాతృదేవితో నేను భుజింపకయే వచ్చియుండుటను చెప్పిరి. మాతృదేవి తొందరగా, అన్నము, పప్పు, కూరలు నాకు వడ్డించెను. మొదటి దర్శనమునుండియే నే నామెకు చాల సన్నిహితురాల నైతిని. ఆ తర్వాత ఆమె రామలాల్ దాదా వివాహమునకు కామార్పుకూరు బయలుదేరుచుండగా నే నామెను చూచుటకు దక్షిణేశ్వరము వెళ్ళితిని. ఆమె నిక చిరకాలము చూడ సాధ్యపడదను విషయము నాకు చాల వ్యసనమును కలిగించినది. ఆమె శ్రీరామకృష్ణులయొద్ద సెలవు తీసికొనుటకు వచ్చెను. శ్రీరామకృష్ణుడు తన గది యుత్తరపు వరండాలో నిలబడి యుండెను. మాతృదేవి తన శిరమును గురుదేవుని పాదములపైనుంచి నమస్కరించెను. శ్రీరామకృష్ణుడు, "ప్రయాణమున జాగ్రత్తగా నుండుము. పడవలోగాని, రైలునందుగాని దేనినిగాని విడిచివేయకుము!" అనెను. మాతృదేవి గురుదేవులు కలిసియుండగా చూచుట నా కిదియే మొదటిసారి. ఇట్లు చూడవలయునను సంకల్పము నా కుండినది. మాతృదేవి నెక్కించుకొని పడవ పయనమైనది. కనుచూపు మేరవరకు దానినే చూచుచుండి, తర్వాత నహబత్తుకు మరలితిని. ఆమె ధ్యానించు స్థలమునందు కూర్చుండి చాల సేపేడ్చితిని. ఆమె నహబత్తున కుత్తరమునగల వరండాయందు దక్షిణాభిముఖముగా కూర్చుండి ధ్యానము చేయును. నా యేడుపును శ్రీరామకృష్ణులు వినిరి. ఆయన తన గదికి మరలివచ్చిన పిదప నాకు కబురంపిరి. నే నాయన గదికి వెళ్ళగా "ఆమె వెళ్ళిపోయినందుకు మీరు చాల వ్యసనపడుచున్నారు. కాదా?" అనిరి. తర్వాత నా ఆసక్తిని మరలించుటకో యన్నట్లు ఆయన తా నొనర్చిన వివిధములగు ఆధ్యాత్మికసాధనల నాతో ముచ్చటించిరి. తర్వాత ఆ రహస్యముల నెవ్వరికీ వెల్లడింపవలదని నన్ను హెచ్చరించిరి. నే నాయన కతిసమీపమున కూర్చుండి, సన్నిహితముగా మాట్లాడుట కదియే ప్రథమము. హిందూకుటుంబమునందు నే నొక లజ్జావతినగు యువగృహిణిగా నున్నందున ఇన్నిరోజులు బిడియపడుచుంటిని. సుమారు పదునెనిమిదినెలల తర్వాత మాతృదేవి దక్షిణేశ్వరమునకు తిరిగివచ్చెను. భోజనవిషయమై తాను చాల కష్టపడుచున్నట్లు శ్రీరామకృష్ణు లామెకు వ్రాసియుండిరి. ఆమె తిరిగి వచ్చిన పిదప గురుదేవు లామెతో, "తఱచుగా నిచ్చటికి వచ్చుచుండు ఆ పెద్దకన్నుల యువతి నిన్ను గాఢముగా ప్రేమించుచున్నది. నీవు దక్షిణేశ్వరము విడిచివెళ్ళిన రోజు నహబత్తునం దామె

---

* వేదాంతకేసరి 1937 నుండి.

† మాతృదేవి నివసించుచుండిన గృహము.

‡ శ్రీరామకృష్ణుని భక్తురాండ్రలో ఒకామె.

నీ కొరకెంతగానో విలపించినది'' అనిరి. మాతృదేవి, ''అవును. ఆమెపేరు యోగేన్'' అనెను. నేను దక్షిణేశ్వరమున కెప్పుడు వెళ్ళినను మాతృదేవి నాతో చాల సహజముగా మాట్లాడును, నా సలహాల నడుగును. నేనామెకు జడ వేయుచుండెడిదానను. ఆ తీరు ఆమెకెంత ప్రీతియనిన నామె స్నానము చేయునపుడు, మూడు నాలుగు రోజుల తర్వాతకూడ తన శిరోజముల తడుపదు. ఆమె ఇతరులతో, ''ఈ జడ యోగేన్ అల్లినది. ఆమె వచ్చిన తర్వాతనే నేను దానిని విప్పుదును'' అనును. సుమారు వారమునకొకసారి నేను గురుదేవుల యొద్దకు వెళ్లెడుదానను. దక్షిణేశ్వరమునుండి వచ్చునపుడు శివపూజకుగాను లేత బిల్వపత్రముల తెచ్చుదానను. అవి వాడిపోయిన తర్వాతకూడ వానితోనే శివపూజ చేయుదానను. ఒకనాడు మాతృదేవి, ''యోగేన్, నీవు వాడిన బిల్వపత్రములతో శివపూజ చేయుచున్నావా?'' అని ప్రశ్నించెను. నేను, ''అవునమ్మా! ఈ విషయము నీ కెట్లు తెలియును?'' అంటిని. మాతృదేవి, ''నే నీ యుదయము ధ్యానము చేయుచుంటిని. ఆ సమయమున నీవు వాడిన బిల్వపత్రములతో శివుని పూజించుచుండుట కానవచ్చినది'' అనెను.

ఒకనాడు మాతృదేవి తాంబూలము తయారించుచుండెను. నేనామె సమీపమున నుంటిని. ఆమె కొన్ని ఆకులయందు వక్కలను సున్నమును మాత్రము వేయుచు, మరికొన్నిటియందు ఏలకికాయవంటి సుగంధద్రవ్యముల వేయుచుండెను. నేను ''అమ్మా! అందులో కూడ ఏలకికాయలు వేయవలదా? మసాలా లేనివానిని తీసికొనువా రెవరు? తక్కినవానిని తీసికొనువా రెవరు?'' అని ప్రశ్నించితిని. మాతృదేవి, ''యోగేన్, మసాలా తాంబూలములు భక్తులకొరకు. వారిపట్ల శ్రద్ధవలనను, ప్రేమవలనను వారిని నా వారిగా చేసికొనవలెను సుమా! ఈ సామాన్యమైన తాంబూలము గురుదేవులకు; ఆయన ఇప్పటికే నావారు'' అనెను.

సుశ్రావ్యముగా పాడు విధము మాతృదేవి ఎఱుగును. ఒకనాడు ఆమెయు, లక్ష్మీమాయియు మంద్రస్వరముతో పాడుచుండిరి. వా రాగానమున లీనమైపోయి యుండిరి. శ్రీరామకృష్ణులా పాటల వినిరి. మరుసటిరోజు వారితో, ''నిన్నటి రోజు మీరు పాడుచుంటిరి. బాగున్నది'' అనిరి.

మాతృదేవికి దక్షిణేశ్వరమునందు కొంచెమైనను విరామ ముండెడిది కాదు. ఆమె భక్తులకై ఏడు పౌండ్లు పిండి రొట్టెలు చేయును; లెక్కలేనన్ని తాంబూలముల తయారించును; గురుదేవునకు గట్టి మీగడ ప్రీతికరమగుటవలన ఆయనకై చాలసేపు పాలను కాచును; మరల ఆయనకై కూరలవండును. ఆయన గదిలోనికే భోజనము కొనిపోవును. శ్రీరామకృష్ణుల తల్లి భౌతికదేహమున నున్నంత వరకు, ఆయన భోజనార్థము నహబత్తుకు వచ్చుచుండెను, కాని ఆమె మరణించిన పిదప, ఆయన తన గదియందే తన భోజనము ముగించును. గురుదేవుని యొద్ద భక్తులు లేనప్పుడు మాతృదేవి, స్నానమునకు ముం దాయన శరీరమునకు నూనెను రాచెడిది. గోలప్‌మాయి గురుదేవుని యొద్దకు వచ్చిన యొకరోజు ఆమెతో నొక గిన్నెడు అన్నమును తీసికొని రమ్మనెను. అప్పటినుండి ఆమెయే ఆయనకు భోజనము తెచ్చుచుండెను. ప్రతిదినము మాతృదేవి గురుదేవుని గదికి భోజనము తెచ్చు సమయమునందు మాత్రమే ఆమె గురుదేవుని చూడ సాధ్యపడెడిది. కాని

అప్పటినుండి అదికూడ నిలిచిపోయినది. గోలప్ మాయిగురుదేవునితో సాయంసమయము చాల సేపు గడిపెడిది. ఒక్కొక్కప్పుడు ఆమె నహబత్తుకు తిరిగి వచ్చుటకు రాత్రి పదిగంటలగును. మాతృదేవి భోజనముతో గోలప్‌మాయికొరకు చాలసేపు వేచియుండును. ఆమె కది చాల ఇబ్బందిగా నుండెను. "ఏ కుక్కయో, పిల్లియో ఆమె భోజనమును అశుద్ధపరచుగాక! ఇంతకంటె ఎక్కువసేపు నేను వేచియుండలేను," అను మాతృదేవి వాక్యములను గురుదేవు డొకనాడు వినెను. మరుసటిరోజు గోలప్‌మాయితో నాయన, "నీ విచ్చట చాల సమయము గడపుచున్నావు. అది యామెకు అసౌకర్యము కలిగించుచున్నది. ఆమె నీ భోజనమును కనిపెట్టియుండవలెను సుమా!" అనెను. గోలప్‌మాయి "లేదు, మాతృదేవి నిజముగా నన్ను ప్రేమించుచున్నది. నన్నామె తన కుమార్తెవలె నా మొదటి పేరుతో పిలుచును," అనెను. తన చొరవ వలన మాతృదేవి శ్రీరామకృష్ణుని చూచు నవకాశముల నపహరించితిననిగాని, దానికై మాతృదేవి చాల వ్యసనపడుచున్నదనిగానీ, గోలప్‌మాయి గ్రహింపలేదు. కాని శ్రీరామకృష్ణుడు దీనిని స్పష్టముగా గ్రహించెను.

ఒకనాడు గోలప్‌మాయి మాతృదేవితో, "అమ్మా! మనమోహానుని తల్లి ఇట్లన్నది. 'ఆయనంతటి గొప్ప విరాగి, కాని మాతృదేవియో కమ్మలు మున్నగు నాభరణముల ధరించుచున్నది. అది బాగున్నదా'?" అనెను. మరునాడుదయము నేను దక్షిణేశ్వరము వెళ్ళినపుడు, మాతృదేవి చేతికి రెండు బంగారు కడియములు మాత్రమే యుండినవి. తక్కిన ఆభరణముల నన్నిటిని ఆమె తీసివేసినది. నేను కొంత విస్మయముతో, "అమ్మా! ఇది యేమి?" యని ప్రశ్నించితిని. మాతృదేవి ప్రత్యుత్తరముగా, "నిన్నటి రోజు గోలాప్ చెప్పినది నీవు వినలేదా...?" అనెను. నా పట్టుదలపై ఆమె కమ్మలను, ఒకటి రెండు సామాన్యమైన ఆభరణముల ధరించెను. ఈ సంఘటన తర్వాత గురుదేవుడు వ్యాధిగ్రస్తుడగుటచే మాతృదేవి తన యన్ని యాభరణములను ఆపై నెప్పుడును ధరింపలేదు.

మాతృదేవి మొదటిసారి దక్షిణేశ్వరమునకు వచ్చినపుడు ప్రాపంచికవిషయము లామెకు క్రొత్త. ఆధ్యాత్మిక పారవశ్యమును ఆమె యప్పటి కనుభవించి యుండలేదు. పరిపూర్ణ శ్రద్ధాభక్తులతో జపధ్యానముల ననుష్ఠించుచుండినను, ఆమె సమాధిస్థితి ననుభవించి యున్నట్లు మేము వినలేదు. అది యట్లుండ, శ్రీరామకృష్ణుని సమాధ్యవస్థను చూచి ఆమె భయపడుచు విచారించెడిది. మాతృదేవి మొదటిసారిగా దక్షిణేశ్వరమునకు వచ్చినపుడు శ్రీరామకృష్ణు డామె తన చెంత నుండుట కనుమతించెనని మాతృదేవినోటనే మేము వింటిమి.*

అప్పుడు గురుదేవుడు, మాతృదేవి ఇరువురును ఒకేగది యందే నిద్రించెడివారు. శ్రీరామకృష్ణుడు పెద్దమంచముమీదను, మాతృదేవి చిన్న మంచముమీదను నిద్రించెడి వారు.

* ఒకసారి తోతాపురి శ్రీరామకృష్ణునితో, "నీవు ఇంద్రియనిగ్రహము సంపాదించితి వనుటకు ఋజువేమి? నీ సహధర్మచారిణి నీయొద్ద నుండుటకు నీ వనుమతించినచో, నీవు చెప్పినది నిజమేనని నేను నమ్మెదను" అనెను. శ్రీరామకృష్ణుడు తన శుచిత్వమును, ఇంద్రియనిగ్రహమును పరీక్షించుటకు, మాతృదేవితో ఆమె మొదటిసారి దక్షిణేశ్వరమునకు వచ్చినపుడు అదే శయ్యపై ఎనిమిది మాసములు నిద్రించెను.

మాతృదేవి, "శ్రీరామకృష్ణులు రాత్రంతయు ఆధ్యాత్మిక పారవశ్యము నం దుండెడి వారు. అందువలన నేను నిద్రించెడిదాననే కాను. భయవిహ్వలితనై, సూర్యోదయమున కాతురతతో ఎదురుచూచెడిదానను. ఒకరాత్రి వారికి చాలసేపటివరకు బాహ్యస్మృతి రాకపోగా, నేను వ్యాకులతతో హృదయునకు దాసితో కబురంపితిని. అతడు గదిలోనికి వచ్చి, వారి చెవియందు భగవన్నామము నుచ్చరించెను. అప్పుడు మాత్రమే వారు బాహ్యస్మృతి నందిరి. మరునటి రోజు శ్రీరామకృష్ణులు వివిధము లగు సమాధి స్థితులం దుచ్చరింపవలసిన వివిధ దివ్య నామముల నా కుపదేశించిరి" అనెను.

మా పరిచయమైన కొంత కాలమునకు ఆమె నాతో, "వారి (గురుదేవుల) కృపవలన నాకు కొంత పారవశ్యము సిద్ధించుగాక యని వారితో చెప్పుము. గురుదేవులను ఎల్లప్పుడును భక్తులు పరివేష్టించి యుండుటచే, ఈ విషయమును నేనే స్వయముగా వారితో విన్నవించుటకు సమయము దొరకుట కష్టము" అనెను.

ఆమె చెప్పినది సత్యమే ననియు, ఆమె కోరికను తీర్పవలయుననియు నేను తలంచితిని. మరునటి ఉదయము నేను శ్రీరామకృష్ణుని గదికి వెళ్లుసరికి ఆయన ఒంటరిగా మంచముపై కూర్చుండి యుండెను. నేనాయనకు నమస్కరించి మాతృదేవి ప్రార్థనను విన్నవించితిని. ఆయన దానిని వినెను కాని బదులేమియు చెప్పలేదు. హఠాత్తుగా ఆయన అతిగంభీరుడయ్యెను. ఆయన ఆ భావమున నున్నప్పుడు ఆయన ముందు ఒక్కమాట పలుకుటకుకూడ నెవ్వరును సాహసింపరు. ఆయన ఎదుట కొన్ని నిముసములు నిశ్శబ్దముగా కూర్చుండి, తర్వాత ప్రణామము లాచరించి, నిష్క్రమించితిని. నహబత్తునందు మాతృదేవి తన నిత్యపూజయం దుండెను. ద్వారమును కొంచెముగా తెరచి, తొంగి చూచితిని. ఆమె ముసిముసిగా నవ్వుచుండెను. మరునిముషము ఏడ్చుచుండెను. ఇట్లొకటి విడిచి యొకటి కొంతసేపు జరిగెను. కన్నులనుండి ఆనందబాష్పము లెడతెగక ప్రవహించుచుండెను. అట్లు కొంతసేపు గడపిన తర్వాత, నామె చాల ప్రశాంతురాలయ్యెను. ఆమె సమాధియం దున్నదని నేను గ్రహించితిని. ద్వారమును మూసికొని, వెడలిపోయితిని. కొంతసేపటికి ఆమె గదికి మరలి వచ్చితిని. మాతృదేవి నాతో, "గురుదేవుల గదినుండి నీ విప్పుడే కదా వచ్చుచున్నావు?" అనెను, నేనామెతో, "అమ్మా! నీవు ఆధ్యాత్మిక పారవశ్యము ననుభవించుటే లేదని చెప్పెదవేం?" అంటిని. ఆమె లజ్జించి, తర్వాత మందస్మితురాలయ్యెను. ఆ సంఘటన తర్వాత నేను కొన్నిసార్లు దక్షిణేశ్వరమున రాత్రులామెతో గడపితిని. నే నింకొక శయ్యపై నిద్రింపకోరినను, ఆమె నా కోరిక నాలకింపదు. ఆమె తనయొద్దకు నన్ను లాగుకొనును. ఒక రాత్రి ఎవరో పిల్లనగ్రోవి నూదుచుండిరి, ఆ శబ్దము విని మాతృదేవి సమాధికేగెను. ఆమె అప్పుడప్పుడు నవ్వుచుండెను. నేను మిక్కిలి సంకోచముతో మంచమం దొకమూల నొదిగి కూర్చుంటిని. నేనొక ప్రాపంచిక స్త్రీగా నున్నందున, ఆ సమయమునం దామె నంటరాదని తలంచితిని. చాలసేపు గడచిన తర్వాత ఆమె మనస్సు సమాధిస్థితినుండి క్రిందికి వచ్చెను.

ఆమె యొకనాడు బలరాంబాబు మిద్దెపై కూర్చుండి ధ్యానము చేయుచు సమాధిస్థితికేగెను. బాహ్యస్మృతినందిన తర్వాత ఆమె నాతో, "ఆ స్థితియందు నే నొక దూరదేశమునకు వెళ్ళియున్నట్లగుపించినది. అచ్చటివారందరును నాతో చాల ప్రేమగా నుండిరి. నా

సౌందర్యము వర్ణనాతీతము. అచ్చట శ్రీరామకృష్ణులుకూడ నుండిరి. చాల వాత్సల్యముతో వారు నన్ను తమప్రక్కన గూర్చుండజేసిరి. ఆ పారవశ్యతానుభవమును నేను వర్ణింపజాలను. అట్టి ఉన్నతస్థితినుండి మనస్సు కొంత క్రిందకు దిగిన తర్వాత, నా శరీర మచ్చట పడియుండుటను చూచితిని. 'ఇట్టి వికారస్వరూపము గల శరీరమున ప్రవేశించుటెట్లు' అని తలంచితిని. ఆ శరీరమున ప్రవేశించుటకు నా మనస్సు నొడబరచుట నాకు సాధ్యపడలేదు. చాలసేపు గడచిన వెనుక నా మనస్సు శరీరమున ప్రవేశించినది. తర్వాత శరీరము మరల చైతన్యవంతమైనది'' అనెను.

ఒకనాటి సాయంకాలమున బేలూరున నీలాంబరబాబు మిద్దెయందు నేను - మాతృదేవి - గోలప్‌మాయి - అందరము ధ్యానము చేయుచుంటిమి. ధ్యానము ముగిసిన వెనుక, నేను మాతృదేవిని గమనించితిని. ఆమె అదే రీతి ధ్యానమున లీనమై యుండెను. ఆమె శరీరావయవము లేవియు కదలుట లేదు. ఆమె మనస్సు సమాధియందలి పరమానందమున మునిగిపోయి యుండెను. చాలసేపటి కామెకు బాహ్యస్మృతి కలిగినది. వెంటనే, ''ఓ, యోగేన్! నాచేతు లేవి? నా పాదము లేవి?'' అనసాగెను. నేనామె అవయవములనొక్కుచు, ''ఏమమ్మా! నీ పాదములు, నీ చేతులు ఇచ్చటనే యున్నవి కదా!!'' అంటిని. అప్పటికిని, చాలసేపటివరకు ఆమె బాహ్యస్మృతి నందలేదు.

ఓం

శ్రీ కృష్ణాయ నమః

దివ్యదాంపత్యము

చిలువూరి మాధవకృష్ణ కవి

ఉ॥ శ్రీవిలసిల్లు నేప్రభుని చిన్మయ జన్మము వేదమూల మే
దేవుని దివ్యజీవనము ధీయుతభాష్యము శాస్త్రపంక్తి కే
దేవుని త్యాగ మీ పతిత దీనజనోద్ధరణైక భాగ్య మా
దేవుని రామకృష్ణ గురుదేవునిఁ గొల్చెద మోక్షసిద్ధికిన్.

ఉ॥ శ్రీవిలసిల్లఁ గొల్తు గుణశీలములన్ నిజశిష్య బృందమున్
వావిరిఁ దెల్పఁ గొల్పఁగను పావనజీవన మూని భూరి మా
యావళిఁ బాపి మించు కరుణార్ద్ర హృదంబుజయైన శారదా
దేవినిఁ రామకృష్ణ గురుదేవుని దేవినిఁ మాతృదేవినిన్.

శ్రీమంతం బగు బ్రహ్మాండంబున, మూలమూలల - దేశదేశముల - నెందయినను ఏమాత్రమయినను, ధర్మగ్లాని సంభవించెనేని, జగన్నాటకసూత్రధారి యగు సర్వేశ్వరుడు అంశరూపముననో, పూర్ణరూపముననో యవతరించి యధర్మమును రూపుమాపి ధర్మసంస్థాపనము

గావించుట పరిపాటి. ఇదియే భగవదాదేశము, అభయప్రదానము. ఇందులకు ఆ పరాత్పరుడు తనకు వలయు ననుచరబృందమును దనవెంట గొనివచ్చుటయు పరిపాటి. వీరినే 'ఈశ్వర కోటు'లు, 'అంతరంగికు'లు, 'రసద్దారు'లుగా పెద్దలు వ్యవహరింతురు.

భారత దేశమున పందొమ్మిదవ శతాబ్దము ప్రారంభమున భగవానుడు మఱియొకమా రవతరింపవలసి వచ్చెను. నాడు భగవదన్వేషణమున వివిధాభిప్రాయములు చెలరేగెను. అసమగ్రమగు నాటి విదేశీయ విద్యావిధానము ఈ యభిప్రాయముల నినుమడింపజేసెను. నాటి యాంగ్లవిద్వాంసులలో ననేకులు వేదాది మత గ్రంథము లన్నియు మానవశీల సంరక్షణార్థమే-సృష్టింపబడిన వనియు, వానివలన నితర ప్రయోజనము మఱియొకటి లే దనియు, భగవదన్వేషణమున నివి నిష్ఫలములే యనియు, నిజముగా భగవంతు డనువాడొకడు లే డనియు, కలడేని మన కేల కన్పింపడనియు దృఢముగా విశ్వసింపజొచ్చిరి.

ఇట్టి సమయమున భగవంతుడు తన యస్తిత్వమును నిష్పాక్షిక కృపాకటాక్షమును, శరణాగత సంరక్షణమును స్వయముగా నిరూపింప వలసి వచ్చెను. అందులకే శ్రీరామకృష్ణావతారము.

శ్రీ గురుదేవుని జనకుడు క్షుదిరాముడు దయార్ద్రహృదయుడు, నిత్యసత్యవ్రతుడు, నిశ్చలదైవభక్తిరతుడు. ప్రథమకళత్రము మరణించుటవలన నీతడు చంద్రమణీదేవి యను మహాసాధ్విని వివాహమయ్యెను. వారి సంసారము నిరంతర భగవత్సంసేవనముతో సాగిపోవుచుండెను.

1835-వ సంవత్సర ప్రారంభమున ద్వితీయ తీర్థయాత్రకు బయలుదేరి మార్చినెలలో క్షుదిరాముడు గయాక్షేత్రమును జేరెను. అచ్చట భగవానుడు శ్రీగదాధరుడు స్వప్నదర్శనము నొసగి 'ఈ సారి నీ కుటీరమున బుట్టి నిన్ను నా తండ్రిగా పరిగ్రహింతును' అని అనుగ్రహించెను. యాత్రానంతరము క్షుదిరాము డిలుసేరి తన భార్య గర్భచిహ్నముల గాంచి ఆమె కపుడపుడు గలుగుచున్న దివ్య స్వప్నములకును గయలో భగవానుడు స్వప్నదర్శనమున సెలవిచ్చిన పలుకులకును సమన్వయము గుదిర్చికొని భగవదవతారమును నిర్ధారణ చేసికొని భగవదాయత్తచిత్తుడై మెలగుచుండెను. 1836-వ సంవత్సరము ఫిబ్రవరి 18-వ తేది ప్రభాతసమయమున చంద్రాదేవి లోకోద్ధారకుడయిన దివ్య శిశువును ప్రసవించెను. జ్యోతిషశాస్త్రజ్ఞుడగు క్షుధిరాముడు భగవానుడే యీ శిశురూపమున దనయింట నవతరించె నని నిశ్చయించెను. గయాక్షేత్రమున భగవానుడు అనుగ్రహించిన అభయవాక్కు దలచి ఆ శిశువునకు గదాధరుడని నామకరణము చేసెను. ఆయనయే శ్రీరామకృష్ణపరమహంస యని జగత్ప్రసిద్ధి గాంచెను.

బాల్యమునుండియు శ్రీరామకృష్ణుడు ఆధ్యాత్మిక సాధనలు గావించుచు వివిధ దివ్య భావములకు లోనై యొకప్పుడు విలపించుచు మఱియొకప్పుడు హసించుచు లోకసామాన్య కృత్యములందు దూరీకృతచిత్తుడై వర్ధిల్లుచుండెను. ఆయన దివ్యభావములు లోకుల కున్మత్తప్రలాపములై కన్పట్టసాగెను. ఆయన నిజముగా పిచ్చివా డనియే – ఆయనకు మతిపోయిన దనియే – యెల్లరును శంకింపసాగిరి. ఈ విషయము విని తల్లి చంద్రాదేవి కుమారునకు వివాహ ప్రయత్నము గావింపసాగెను.

కలకత్తా నగరమునకు పడమట అఱువది మైళ్ల దూరమున జయరామవటి యను కుగ్రామమున రామచంద్రముఖోపాధ్యాయు డనుమహా

నియుడు నివసించుచుండెను. సుగుణరత్నాకరు డగు ఆ భక్తవతంసుడు బ్రాహ్మణాదర్శమూర్తి. ఆయన అర్ధాంగి శ్యామసుందరీదేవి ఆయనకు దగిన యిల్లాలు; కల్లకపటము లెఱుగని సత్య కాలపు తల్లి, గొప్ప భక్తురాలు.

ఈ పుణ్యసాధ్వి యొకానొకపుడు జయరాం వటికి సమీపగ్రామ మగు సిహోరున జరుగు దేవతోత్సవమునకు వెడలియుండెను. దేవా లయమున కనతిదూరమున విశ్రాంతినిమిత్తమై యామె యొక చెట్టునీడను గూర్చొనియుండగా కొంత గాలి తన శరీరమున ప్రవేశించినట్లు ఆమెకు స్ఫురించెను. ఆసమయముననే చెంగావి చీరను ధరించిన యొకానొక బాలిక చెట్టు దిగి వచ్చి శ్యామసుందరీదేవిని తన దివ్యహస్తము లతో కౌగిలించుకొని "నేను మీ యింటికి వచ్చి తిని" అని సెలవిచ్చెను. ఆ బాలిక తనలో ప్రవే శించినట్లు స్ఫురించిన యుత్తరక్షణముననే శ్యామసుందరీదేవి శరీర విస్మృతి నందెను. అచిరకాలముననే శ్యామసుందరీదేవి గర్భము ధరించెను; 1853-వ సంవత్సరము డిసంబరు నెల ఇరువది రెండవ తేదీని దివ్యశిశువును ప్రసవిం చెను. ఆమెకు ఆ పుణ్యదంపతులు ఠాకూర్మణి యని నామకరణము చేసిరి. శారద యన్న ముద్దుపేరుననే పిలుచుచు పెంచుచుండిరి. ఆ నామమే జగత్ప్రసిద్ధ మయ్యెను.

శ్రీ శారదాదేవికి రెండేండ్ల ప్రాయమున శ్యామసుందరీదేవి తనపుత్రికతో గూడ సిహోరు నందలి దేవాలయోత్సవమునకు జనియుండెను. ఆ యుత్సవమునకు శ్రీరామకృష్ణుడు గూడ వచ్చి యుండెను. అచట జేరిన స్త్రీలలో గొందఱు తమ సమీపమున గుమిగూడియున్న బాలురను శారదకు జూపి "ఈ బాలురయం దెవరిని పెండ్లి యాడుదువమ్మా?" అని వినోదార్థము ప్రశ్నిం చిరి. శారదాదేవియు ముద్దులు మూటగట్టు తన చిన్నిప్రేలితో శ్రీరామకృష్ణుని జూపి యుండెను.

అనంతరము శ్రీ చంద్రాదేవి శ్రీరామ కృష్ణుని పిచ్చికుదుర్చుటకు పెండ్లియే విరుగుడని తలంచి యందులకై విశ్వప్రయత్నములు చేసెను. కాని యెందును సంబంధము కుదిరినది కాదు. ప్రయత్నము విఫలమైనందున తల్లియు నన్నయు చింతింపజొచ్చిరి. వారి మనోవ్యాకుల తనుగాంచి శ్రీరామకృష్ణుం డిట్లు తెలిపెను: "జయరాంబాటియందు రామచంద్రముఖోపా ధ్యాయునింట నాకై నిర్ణయింపబడిన వధువు కలదు." ఇక చంద్రాదేవి ఆ సంబంధమునకు ప్రయత్నించెను. ఆశ్చర్యము! సంబంధము కుదిరెను. శారదామాతృదేవికిని శ్రీరామకృష్ణ గురుదేవునికిని వివాహము వైభవోపేతముగ జరిగెను.

తన యవతారమునుగూర్చి శ్రీగురుదేవుని ప్రవచనము: "ఇంతయు నిక్కువంబు వినుమెవ్వఁడు రాముఁడో కృష్ణుఁ డెవ్వఁడో, యెంతయు రామకృష్ణుఁ డన నీ తనువందె నతండె; కాని వేదాంతపుఁ బల్కు గాదిది." ఇఁక మాతృదేవినిగూర్చి: "ఆలయమున నున్న జగన్మాతయు నహబత్తుననున్న ఆమె (శ్రీ శారదాదేవి)యు నొక్కటియే. వా రిరువురకును అభేదము...ఆమె జ్ఞానదాయిని. సామాన్యమైనదా. ఆమె నా శక్తి." "నేను జీవించియున్నంతవఱకు నా వాస్తవస్వభావ మును ఎవరును దెలిసికోజాలరు"..."నేను రాధను" అని శ్రీ మాతృదేవి స్వవచనము. 'మమ మాయా దురత్యయా' అన్న భగవ ద్వాక్యమిం దనుసంధేయము. "ఒకప్పుడు ఆమె సాక్షాత్తు లక్ష్మీదేవి, మఱియొకపుడు సీతాదేవి" అని శ్రీ అద్భుతానందవాణి. ఈ "మహావాక్యము"ల పరిశీలించితిమేని 'రాఘవ

త్వోఽభవ త్సీతా రుక్మిణీ కృష్ణజన్మని, అన్యేషు చావతారేషు విష్ణోరేషాఽనపాయినీ' అన్న భక్తవాక్యము-ప్రమాణవచనము -ననుసరించి శ్రీరామకృష్ణుడు పరాత్పరుడనియు శ్రీ మాతృదేవి పరదేవతయనియు దెలియవచ్చు చున్నదిగదా!

ఇక లోకసంగ్రహము విషయమున ఈ దివ్యదంపతు లెట్లు జీవించిరో ఎట్లు జగదుద్ధా రణము గావించిరో పరిశీలింతము. 'నన్ను మాయలోనికి లాగుట నీ యభిమతమా?' అన్న గురుదేవుని ప్రశ్నకు తల్లి యొసగిన సమాధానము: ''ఏల! పారమార్థికపథమున మీకు దోడ్పడుటకే నేను వచ్చియున్నాను.'' ఈ సంభాషణమే వా రిరువురి జీవితపరమార్థ మును ప్రస్ఫుటము గావించుచున్నదిగదా!

శ్రీ మాతృదేవిని ఆచార్యపథమునకు సమర్థను గావించు నిమిత్తము శ్రీగురుదేవుడు ఎంతయో శ్రద్ధవహించి యామె జీవితమును తీర్చిదిద్దెను. శ్రీ మాతృదేవియు శ్రీగురుదేవుని సంసేవనముననే సమస్తపరమార్థమును సమ కూర్చుకొనగలిగెను. షోడశీపూజయని ప్రసిద్ధి గాంచిన ఫలహారిణీ కాళీపూజయందు శ్రీగురు దేవుడు మాతృదేవినే ప్రతీకముగ గ్రహించి తాను గావించిన పూజాఫలము సమస్తము ఆమెకే సమర్పించెను. ఈ మహాఫలము కారణముగా ఆ తల్లికి అపూర్వ ఆధ్యాత్మిక సౌభాగ్య మలవడినెను. ఆచార్యపదవికి ఆ మహాదేవి సమర్థ యయ్యెను.

ఒక్క-చూపుతో, ఒక్క-స్పర్శతో, ఒక్క- మాటతో శ్రీగురుదేవుడు శిష్యులను పార మార్థికపథమున తీర్చిదిద్దెడివాడు. ఆయన యోగీంద్రనాథున కొసగిన అభయము ఈ విషయమును స్థిరపఱచుచున్నది—''వివాహ మైననేమి? నాకు కాలేదా? అంతమాత్ర మునకే జంకేల? ఈ తావు (నేను) సుముఖ ముగా నున్నంతకాలము లక్షవివాహములైన నిన్నేమి చేయగలవు? గృహస్థుడవుగా నుండ దలతువేని నీ భార్య నిచటి కొకసారి తీసికొని రమ్ము. నీ ఆధ్యాత్మిక అభివృద్ధికి తోడ్పడునట్లు ఆ బాలిక బుద్ధిని త్రిప్పివేసెదను. లేక గృహ స్థువుగా నుండనొల్లవేని నీలోకాసక్తతనంతయు మ్రింగివైతును!''

ఇట్లే మాతృదేవియు శిష్యుల చిత్తచాంచ ల్యమును-మాలిన్యమును-తృటిలో చక్క-బఱ చెడిది. ఒకానొక మహావిపత్తునకు గుఱియైన ఒకానొకస్త్రీ తన విపన్నివారణ నిమిత్తము శ్రీగురుదేవు నాశ్రయించెను. ఆయన ఆమెను మాతృదేవియొద్దకు బంపెను. శ్రీ మాతృదేవి పూజాసమర్పితమగు నొక బిల్వపత్రము నామె కనుగ్రహించెను. ఆశ్చర్యము ఆ యువతి జీవిత మద్భుతపరిణామము చెందెను.

ఒకానొకప్పుడు మాతృదేవి జయరాంబాటి నుండి దక్షిణేశ్వరమునకు బయనమయ్యెను. మార్గమధ్యమున తెలోభెలో, కైకల యను నరణ్యప్రదేశముల నిర్గమింపవలయును. అది బందిపోటుదొంగలకు ఉనికిపట్టు. యాత్రికు లందఱు చీకటిపడకముందే యరణ్యమును దాటిపోయిరి. మాతృదేవిమాత్ర మొంటరిగా వెనుకబడియుండెను. ఆ సమయమున రూపొం దిన యంధకారమోయన నొకానొక భీకర వ్యక్తి ఆమెను సమీపించి 'ఎవరక్కడ?' యని భయంకరముగ గద్దించెను. ఇక జెప్పెడిదేమి! మాతృదేవి నిలువున నీరయ్యెను. మనస్సును కుదుటబఱచుకొని ''నాయనా! నాతోడివా రందఱు నన్ను విడనాడి వెళ్లిరి. వారిని జేరు టకై నాకు సాయమొనర్పుము'' అని వాత్సల్య ముట్టిపడ బలికెను. ఇంతలో నాతనిభార్య వీరిని గలిసికొనెను. ఆమె చేతిని బట్టుకొని

"అమ్మా! నేను నీ బిడ్డను. ఈ యరణ్యమును దాటజాలక చిక్కుకొన బడియున్నాను. ఇంతలో నీవును నాయనయు వచ్చితిరి. లేనిచో నే మయ్యెడి దాననో" అని తన అసహాయతను వెల్లడించెను. క్షణములో వారి మనసు మాఱి పోయెను. వారిరువురును మాతృదేవిని తమ బిడ్డనువలె ఆదరించిరి. రాత్రంతయు ఆమెను గాపాడిరి. ఉదయముననే ఆమెను తారకేశ్వరమువఱకు తీసికొనివచ్చి తోడివారితోఁగూర్చి వెడలిపోయిరి. ఒక్కచూపుతో, ఒక్క మాటతో, ఒక్క స్పర్శతో మాతృదేవి దారులు గొట్టు దొంగలనైతము తీర్చిదిద్దినది!

శ్రీ మాతృదేవి హృదయమార్దవమునే కాని హృదయదార్ఢ్యమును బ్రకటింపలేదని భావింపరాదు. ఆమె ధైర్య స్థైర్యము లపార ములు. హరీశుడను నున్మత్తుడు ఒకపరి మాతృదేవిని దఱుమజొచ్చెను. అపు డింట నెవరును లేరు. తల్లి ఒంటరియై యుండెను. ఏమిచేయుట? ఆ తల్లి గాదె వెనుకకు బరువెత్తినది. ఆమెను వదలక హరీశుడు గాదె చుట్టును ఆమెను దఱుమ నారంభించెను. ఇక లాభము లేదని తల్లి తన నిజస్వభావమును వెలువరించెను. అతని బట్టికొని క్రిందబడవైచి గుండెలపై మోకాళ్లూని యాతని లెంపలు వాయించెను. ఇట్లే అవసరము కలిగినపుడెల్ల ఆ తల్లి హృదయమార్దవమును, ధైర్యస్థైర్యములను బ్రకటించుచుండును.

ఆచార్యపథమున ఆ తల్లి యనుసరించిన విధాన మనన్య సామాన్యము. "మంత్రోపదేశ మనిన మాటలా? ఎంతటి మహత్తరమైన బాధ్యతను మేము వహింపవలయును? ఎవరి బాధ్యతను మేము వహించియున్నామో వారి బంధ విముక్త్యనంతరమే మాకు మోక్షము" అని ఆమె పలికిన పలుకులే శిష్యుల సంరక్షణ మున ఆమె వహించిన బాధ్యత యెట్టిదో విశదీకరించుచున్నవి.

తన స్పర్శవలన మాతృదేవికి బాధ కలుగునేమో యని ఒకానొక శిష్యుడు సంశయించుచుండ పసికట్టి ఆ తల్లి యి ట్లనునయించెను. "నాయనా, భయపడకు; మే మిందులకే జన్మించితిమి. ఆశ్రితుల పాపములను దుఃఖములను మేమే భరింపనిచో నిక నెవరు భరింపగలరు?"

"అమ్మా! మీకు నాయట్టి పుత్రు లెందఱో కలరు. కాని మీయట్టి తల్లి ప్రపంచమున లేదు" అని యెందఱో శిష్యు లాయమ పాదపూజచేసి ధన్యులైరి.

ఇట్లు శిష్యులదుఃఖములను పాపములను భరించినందున మాతృదేవి అవసానకాలమున దీర్ఘవ్యాధులకు గుఱికావలసి వచ్చెను.

ఆ జగజ్జనని లోకమునకు జాటిన చరమ సందేశము :

గీ. సాధ్వి! కోరెదవా మనశ్శాంతి నిదిగో,
వదలు పరనింద నీ దోష పటల మెన్ను
మీ ప్రపంచంబు నీది గావించుకొమ్ము!
అన్యు లెవ్వరు లేరు నీ కందు నిందు.

లోకసంగ్రహము నిమిత్తము–భక్తులముక్తి నిమిత్తము–అవతరించి ఎందఱికో భగవల్లాభము ననుగ్రహించిన యీ దంపతుల పాదపద్మము లాశ్రయించి ఆధ్యాత్మికపథమున మనము పురోగమింతముగాక!

తే.గీ. దివ్యజననిని శారదాదేవి మఱియు; రామకృష్ణ జగద్గురుఁ బ్రేమమీఱ
అమల చరణాంబుజాతము లాశ్రయించి; అహరహంబును సాష్టాంగ మాచరింతు.

యోగసారబోధిని-18

శ్రీ జ్ఞానేశ్వరానందస్వామి

భక్తియోగము I

తనకంటె మహోత్కృష్టమగు శక్తిని వ్యక్తీకరించు దేవునిపట్ల భక్తి మానవుని హృదయమును సర్వదా ప్రబుద్ధముచేయుచునేయున్నది. అతిమానుషమగు నిట్టి శక్తియందలి ప్రీతితో పూజ్యభావముతో మానవు డెన్నియో రమణీయభావములను వెలిబుచ్చుకొనెను. ఆతని హృదయపులోతులనుండి వెల్లుబికిన ఈ మనోహరభావతరంగములు స్తోత్రరూపముగా వేదములందును ఇతర శాస్త్రములందును కోకొల్లలుగా కన్పించును. భారతదేశమునందు ఇట్టి మానవాతీతశక్తిని బూజించి ప్రేమింపవలయు ననెడి యుత్సుకతయే ఆత్మానుభూతిని పొందుటకొక శాస్త్రీయమైన విధానముగా వెంపొందింపబడినది. దీనినే భక్తియోగ మందురు.

భక్తియోగమునకు పరమాశయము అనంత ప్రేమమూర్తియగు భగవంతుడు. మానవుని యందంతర్గతమగు దివ్యత్వము యొక్క యంశయే మానవసహజమగు ప్రేమించు శక్తియని భక్తియోగము వక్కాణించును. అంతియే కాక ఆ ప్రేమశక్తినే సర్వశక్తివంతమగువరకు పరిశుద్ధము చేయుటనుగూడ నేర్పును. మన యందున్న ఈ ప్రేమలేశమును చక్కదిద్దుకొని వెంపొందించుకొనుట వలన నిరవధికప్రేమ స్వరూపియగు భగవానుని సాక్షాత్కరించుకొనుట వలనుపడును. భగవంతుడే ప్రేమ. ప్రేమయే భగవంతుడు. ప్రేమనుండియే భగవద్రూపము జనించును. ప్రేమయందే రూపమును నిలుపుకొనును. చివరకు ప్రేమయందే అది లీనమగును.

కనుక మానవుని యందంతర్గతమైయున్న ప్రేమభావమును పవిత్రము చేయుటద్వారా పరిపూర్ణతను సాధించు శాస్త్రమును, కళను భక్తియోగ ముపదేశించును. విషయవిజ్ఞానము నొసగునది శాస్త్రము. ఆచరణవిధానమును తెలుపునది కళ.

మనోభావములన్నియు ప్రేమయందే ఇమిడిపోవు నని చెప్పవచ్చును. మానవుని యందంతర్గతమైన పరిపూర్ణత యను శక్తియే వివిధ మనోవికారరూపమున వ్యక్తమగుచుండును. ఆ శక్తియే ఒకవైపున ప్రేమముగాను మరియొకవైపున కామక్రోధాదులుగాను భాసించుచుండును. భక్తిసారస్వతమునందు దేవునిపట్ల మితిలేని వైరమును ప్రకటించి కూడ దైవసాక్షాత్కారము నందిన మహానుభావులు ఎందరో కన్పింతురు. ఇట్టి సందర్భములందు గూడ అహంకారము ఆదర్శమునందే లీనమగుట తప్పదు గదా! అందువలన నిరంతర సాధనచే గాఢమును పవిత్రముగను చేయబడిన ఏ ప్రాథమిక మనోవికారమైనను తన చరమావధియందు మానవునిలో బీజప్రాయమైయున్న దివ్యత్వమును పరిపూర్ణముగా వికసింపజేయు నని భక్తియోగముయొక్క సిద్ధాంతము.

భక్తియోగమునందలి భగవంతుడైనను వేదాంతమునందలి బ్రహ్మమైనను ఏకమును విశ్వవ్యాప్తమును అనంతమును ఐన చైతన్యమునే నిర్దేశించును. కాని భక్తుడు తన ప్రేమ నభివృద్ధి చేసికొనుటకై తనలోని యా చైతన్యమునుండి యొక పూజనీయుడు ప్రీతిపాత్రుడు సాకారుడు అగు దైవమును సృష్టించుకొనును. సావధికమగు ఆ దైవమునే అతడు 'ఇష్టదేవత' యనును. ప్రేమయనగా ఏ వస్తువునందైనను మానవుడు తన అత్యున్నతాదర్శమును గుర్తించుట. మన యాదర్శమును గుర్తింపగనే దాని

నొక వస్తువుపై నారోపించి ఆ వస్తువును ప్రేమింతుము. మానవున కత్యున్నతమగు నాశయము సాకారముగా సృష్టింపబడి వ్యక్తిగతమగు ఆధ్యాత్మికాదర్శమైనచో దానినే 'ఇష్టదైవ' మందుము.

ఇట్లు ఇష్టదేవతగా రూపకల్పన చేసికొనిన దైవమునందలి పరమప్రీతియే భక్తి. నిరతిశయముగా ప్రేమింపదగు ఏ వస్తువైనను మానవుని భక్తి కుపకరణము కాగలిగినను, ఒక అతిమానుషసత్తయే ప్రేమకు లక్ష్యమగుట శ్రేయస్కరము.

మానవుడు తన ప్రేమను సరియగు దారిలో బెట్టి పోషించుకొనుట కొక యాలంబన మవసరము. ఈ ఆలంబనము తనకు ప్రీతిపాత్రములగు జీవనపరమావధులను వ్యక్తీకరింపవలెను. ఇట్టి యవసరమునే భక్తిసిద్ధాంతము ఇష్టదేవతయందు గుర్తించును. భక్తుడు సాకారాదర్శమగు 'ఇష్టము' నంగీకరించి అది తన మనోవాక్కాయములయందు స్పందించునట్లు ప్రేమింపవలెను. అందుచేతనే భక్తుని దైవము ఒక దేవతయైనను మానవభావము నందిన దేవుడు కాడు. మరియు భగవంతుడు తన యాంతరంగికసృష్టి యైనందున భక్తుడు దేవుని తన ప్రతిరూపముగానే చిత్రించుకొనును. విశ్వజనీనమగు తత్త్వమున కది అతనియొక్క వ్యక్తిగతము సాపేక్షము అయిన వ్యాఖ్యానము మాత్రమే. అందువలన దాని నింకొకరి తలపై రుద్దవలసిన యగత్యముగాని ఇంకొకరితో చర్చింపవలసిన యవసరముగాని లేదు.

అనంతమగు నిరాకారచైతన్యమునుండి మలచబడినదే ఇష్టదేవత. స్వభావముచేత వస్తువొకటియే. ఎవరి కిష్టమైన నామరూపములతో వారు దానిని గ్రహింపవచ్చును. భక్తులెందఱుండిన అందఱు ఇష్టదేవతలుండుట కేమియు నభ్యంతరము లేదు. అవి యన్నియు వారి వారి కవగతమైన నిరాకారభావములు. వ్యక్తిగతమగు దైవస్వరూపమును గూర్చి మనలో మనము తగవులాడ పనిలేదు. నా దేవుని నేను సృష్టించుకొందును. నీ దేవుని నీవు సృష్టించుకొనుము. ఈ భగవంతులందరకును మూలమగు ఆ చైతన్యమున కంతము లేదు గదా!

ఉదాహరణమునకు తండ్రి సోదరుడు భర్త కుమారుడు గల యొక యువతి నూహింతము. తా నొక్కతెయే. అయినను ఈ నల్వురొక్కొక్కరు నొక్కొక్క దృష్టితో నామెను జూతురు. ఒకరు చూచు భావముతో నింకొకరు చూడరు. అయినను ప్రతియొక్కరి దృష్టియు సత్యమే గదా! ఆ యువతియో! తనను ప్రేమించు ఆ నల్వురకును అన్నియు తానే.

కనుక ఎవరి నిశ్చితాభిప్రాయములందు వారికి గల హక్కును గుర్తించి నీ నిశ్చితాభిప్రాయమును మాత్రము వదలక పట్టుకొని యుండవలెను. తమ కెట్టి దృఢనిశ్చయమున్నను ఇతరుల నిశ్చయములను గూడ భారతీయు లొప్పుకొందురు. భారతీయులు ప్రకటించు ఈ సహృదయతయే భారతదేశమున క్రైస్తవమతబోధకుల మతాంతరీకరణ ప్రయత్నమున కడ్డుతగులుచున్నది. భారతదేశము నందలి ముప్పదిమూడుకోట్ల దేవతలును ఇష్టదేవతలే. కాలక్రమమున ప్రతియొక్కటియు సరియగు భావన యని యంగీకరింపబడినవే. ఇట్టి వైవిధ్యము గల ఇష్టదేవతయను భావము మనకు మనోవైశాల్యమును సహనమును ఇచ్చును. (సశేషము)

పరిప్రశ్న

ప్రశ్న : అవతారపురుషులకు దుఃఖముల ననుభవించు మానవాళిపై కనికరమని చెప్ప బడుచున్నది. ఈ కనికరము వా రనుభవించు శారీరక బాధల నుద్దేశించియా, లేక తాము కష్టపడుచున్నామని భావించు వారి అజ్ఞానము నుద్దేశించియా ?

బదులు : మానవుని శారీరకబాధలు మొదలు అన్నివిధముల బాధలయందును అవ తారపురుషుడు జాలిగొనును. గౌతమబుద్ధుడు ఒక గొఱ్ఱెపిల్ల ప్రాణముల కాపాడుటకై తన ప్రాణముల త్యజింప నుద్యుక్తుడుగా నుండెనని ఆయన జీవితచరిత్రమున మనము చూచి యున్నాము. తీర్థయాత్రకై వెళ్లిన శ్రీరామ కృష్ణుడు దారిలో దియోగర్ అను స్థలమందు అచ్చటి ప్రజల యాకలిబాధల గాంచి, జాలి గొని, మథురబాబు వారికి మృష్టాన్నభోజన మున కేర్పాట్లు చేయువరకు అచ్చటినుండి కదలుట కంగీకరింపలేదు.

కాని కేవలము మానవాళియొక్క శారీ రకబాధానివారణార్థము ఒక అవతారమూర్తి దిగిరావలసిన పని లేదను విషయమును మన మిచట జ్ఞప్తియం దుంచుకొనవలసియున్నది. సమర్థతతో నిర్వహింపబడు ఏ సంఘమైనను ఆ కార్యము చాలవఱకు కొనసాగ్పగలదు. ఇట్టి బాధానివారణకార్యక్రమముల నాచరించుటకు భగవంతునకు ఆతని మానవప్రతినిధులు గలరు.

ప్రపంచసృష్టి యంతయు భగవానుని అనంతక్రీడావినోదమని వేదాంతసిద్ధాంతము. సృష్టి, స్థితి, సంహారము, తిరోధానము, అను గ్రహము అను పంచకృత్యముల మూలమున భగవంతుడు తన్ను తాను వ్యక్తీకరించుకొను చున్నాడని భావన. అందులో 'అవతార మూర్తుల' మూలమున చేయబడు విశిష్ట కృత్యమే 'అనుగ్రహము' లేక జ్ఞానమును ప్రసాదించు భగవత్కృప. కావున మనుజుల సర్వదుఃఖములకు మూలకారణమగు అజ్ఞాన మును తొలగించుటయే అవతారమూర్తుల ముఖ్యలక్ష్య మని చెప్పుట పొసగును. మనుజు నకు వివిధక్లేశములు, కోరిక లున్నవనుట నిస్సంశయము. ఎట్లైనను, శారీరకక్లేశముల నివృత్తికొఱకు కృషిచేయు పలువ్యక్తులు, ప్రతినిధులు, సంఘములు గలవు. వారినుండి ప్రజలు తమ కష్టముల నివృత్తికై సహాయ మును పొందవచ్చును. ప్రాపంచికసమస్యలందు వారి సలహాలను అభ్యర్థింపవచ్చును. కాని అవతారమూర్తుల జీవితములను క్షుణ్ణముగా గ్రహించుటవలనను, వారి బోధలను అను ష్ఠించుటచేతను మాత్రమే మానవులు ఈ సంసారసాగరమును తరించి, ముక్తిమార్గము నెఱుగ సాధ్యపడును.

భాగవతమున శ్రీకృష్ణుని అవతారావశ్య కతకు కారణముగా పలు అభిప్రాయములు సూచింపబడియున్నవి. చెరసాలయందు బంధి తులై యున్న దేవకీవసుదేవుల ననుగ్రహించు టకే శ్రీకృష్ణావతారమని కొందఱును, యాదవకులము కీర్తిని విస్తరింపజేయుటకే శ్రీకృష్ణుడు అవతరించెనని మరికొందఱును, భూభారమును తగ్గించుటకే ఆయన అవతార మని మరికొందఱును చెప్పుదురు. కాని తమ దివ్యకార్యముల ధ్యానించుటవలనను, దివ్యోప దేశముల స్మరించుట మూలమునను మానవుల కొక తరణోపాయమును సూచించుటయే అవ తారపురుషుల రాకకు ప్రధానకారణమనికూడ అందు సూచింపబడియున్నది. మానవుల అజ్ఞా నము తొలగవలెనన్న, ముక్తికి మార్గము లభింపవలెనన్న అవతారమూర్తులు తప్ప నిక గత్యంతరము లేదు. అవతారమూర్తుల

బోధనలు, భక్తులతోడి వారి ముచ్చటలు, తరతరములవరకును ధ్యేయవస్తువులుకాగలవు. అవతారమూర్తులు తమ శరణొందిన వారి నందఱిని అజ్ఞానవిముక్తులజేసి, జ్ఞానామృతమును అట్టి భక్తుల కందింపజేయుదురు. పాపపంకిలము అజ్ఞానమయము అగు జీవనమునుండి అవతారమూర్తులు తమ శరణాగతుల నుద్ధరింతురు. భక్తులెల్లరు నాస్వాదింపగలుగు ఆ ధ్యాత్మిక వైభవమును కూడ వారు సృష్టింతురు.

వార్తలు - విశేషాలు

శ్రీరామకృష్ణ మిషను సేవాశ్రమము, కనఖల్, హరిద్వారము.

73-వ సంవత్సరపు నివేదిక (ఏప్రిలు 73 మొదలు మార్చి 74 వఱకు)

ముఖ్యముగా తమ సర్వస్వమును భగవన్నిమిత్తము త్యజించిన సన్న్యాసులు, ఋషీకేశము మున్నగు మిట్టజిల్లాలయందు వ్యాధిగ్రస్తులయిన కాలమున నిస్సహాయము పరితాపకరమునగు వారి దుఃస్థితిని కండ్లారజూచిన శ్రీ వివేకానందస్వామి తమ శిష్యుడు శ్రీకల్యాణానందస్వామి కిట్లుద్బోధించెను. "నాయనా, హరిద్వారము, ఋషీకేశములందు అస్వస్థతకు గుఱియై బాధపడుచున్న సన్న్యాసుల నిమిత్తము కొంత సాహాయ్యము చేయజాలవా? వారు వ్యాధిగ్రస్తులయిన సమయమున వారికి సేవలొనర్పగల వారెవ్వరును లేరు గదా! పోయి వారిని సేవింపుము." శ్రీకల్యాణానందస్వామి ఈ పలుకుల విన్నంతనే హైందవ పుణ్యక్షేత్రమగు హరిద్వారమునకు విచ్చేసెను. తన గుర్వాజ్ఞను శ్రద్ధాభక్తులతో నిర్వర్తించుటయే తన జీవితపరమావధిగ ఆయన భావించెను. శ్రీ వివేకానందప్రోక్తమగు భగవత్సాక్షాత్కార కళారూపమయిన శ్రీరామకృష్ణ సేవాశ్రమమును స్థాపించెను. అందు శ్రీస్వామిజీ సందేశము రూపు దాల్చెను. 1901-వ సంవత్సరమున అద్దెయింట ప్రారంభింపబడిన ఈ సేవాశ్రమము 1903-వ సంవత్సరమున ప్రస్తుత భవనమునకు మార్పబడియెను; 1901-వ సంవత్సరమున శ్రీరామకృష్ణ (మిషను) సేవాసంఘమున జేర్పబడెను.

ఉదారస్వభావులగు దాతల నిష్కళంక సౌహార్ద్ర సాహాయ్యములవలనను ప్రభుత్వసహకారము వలనను నేడు ఈ 1974-వ సంవత్సరమున ఇది సంస్థాపకుల సుస్థిర కృషికి శాశ్వత చిహ్నమై యలరారుచున్నది. ప్రస్తుతము ఈ సేవాశ్రమము (52 రోగుల పడకలలో గూడి) బాహ్యాంతరశాఖాసంయుక్తమగు సంపూర్ణాభివృద్ధి గాంచిన వైద్యశాలయై శోభిల్లుచున్నది. అనుదినము నిందు వేలకొలది రోగులకు చికిత్స చేయబడుచున్నది. నిస్స్వార్థ సేవాపరాయణులగు సాధువుల పర్యవేక్షణమున సంపూర్ణ వైద్యశిక్షణ పొందిన ఉద్యోగి బృందము ఈ సేవాకార్యమును దక్షతతో నిర్వహించుచున్నది. 1973-వ సంవత్సరమున జూలై నెలయందు ప్రవేశపెట్టబడిన చలనవైద్యశాల (Mobile Dispensary) ఈ సంస్థ చరిత్రయందొక ముఖ్యఘట్టము. 1974-వ సంవత్సరమున ఇందు నేత్ర చికిత్సాశాఖ ప్రవేశపెట్టబడెను. పండ్రెండేండ్ల కొకసారి వచ్చు "పూర్ణకుంభయోగ" మను ఉత్సవమునకు జనుదెంచిన లక్షలాది యాత్రికుల నిమిత్తము ఈ సంస్థ ప్రభుత్వముతోడను, ఇండియన్ రెడ్ క్రాస్ సొసైటీ

వారితోడను కలిసి వైద్యసాహాయ్య మొన ర్చెను. 'మేళ' మైదానమునందు 50 పడక లతో గూడిన తాత్కాలిక వైద్యశాల నెల కొల్పబడినది. ప్రథమచికిత్సాశాఖ, చలన వైద్యశాల శాఖలుగూడ అసంఖ్యాకులగు యాత్రికుల అస్వస్థతను రూపుమాపుటయందు అవిరామకృషి సల్పినవి.

ఈ సంస్థయందు రోగులనిమిత్తము గ్రంథా లయము పఠనాలయము గూడ గలవు. ఇందు 4,503 గ్రంథములు గలవు. 30 మాసపత్రికలు మున్నగునవియు 6 దినపత్రికలును ఈ గ్రంథా లయమునకు వచ్చుచుండును.

ఈ సేవాశ్రమహితులు, మిత్రులు, దాతలు మున్నగు సహృదయుల సౌకర్యార్థమై అతిథి గృహముగూడ నిర్వహింపబడుచున్నది.

* * *

ప్రస్తుత ముఖ్యావసరములు:—

1. నేడు గల 52 పడకలయందనేకములు ఆధారద్రవ్యము లేనివై యున్నవి. ఒక్కొక్క పడకకు ఆవశ్యకమగు ఆధారద్రవ్యము రూ. 10,000.

2. నర్సులకు 2,45,000 రూపాయల విలువ గల వసతిగృహము (Hostel) నిర్మింపవలసి యున్నది. ఇందునిమిత్తము సర్ నెస్ వాడియా ఫౌండేషన్ వారు దయతో రూ. 50,000 విరాళ మొసగియున్నారు. తక్కిన పైకము ఆవశ్యకమై యున్నది.

3. దినదినాభివృద్ధి గాంచుచున్న బాహ్య శాఖావసరములకు ఈ భవనము అత్యంతము అల్పమని ఋజువగుచున్నది. ఈ భవనమును విస్తరింపవలసిన అవసర మెంతేనియు గలదు. అందులకు రు. 5,00,000 కావలసియున్నది.

4. నలువదియేండ్లకు మునుపు నిర్మింపబడిన నేటి సాధువుల గదులు పైకప్పునను గోడలం దును బగుళ్లుబారి యున్నవి. వానిని తిరుగ కట్టింపవలసియున్నది. ఇందులకు రూ. 75,000 ఆవశ్యకమై యున్నది.

గ్రంథపరిచయం

శక్తిపాతము

రచయిత: శ్రీ శ్రియానందనాథాపర నామ ధేయులు ఈశ్వర సత్యనారాయణ శర్మగారు. డబల్ క్రౌన్ 1/16 సైజు 110+XIV పుటలు. వెల: రూ. 4-00. ప్రాప్తిస్థానము: సాధన గ్రంథమండలి, తెనాలి, ఆంధ్రప్రదేశ్.

ఇందు శ్రీ శర్మగారు శక్తిపాతమును స్వాను భవపూర్వకముగ వివరించియున్నారు. తమ బాల్యమునందు తమ తండ్రిగారు, తమ గురు వులవారును తమయందు గావించిన శక్తిపాత ముల విషయమును వెల్లడించియున్నారు.

"శక్తిపాతమను నీ గ్రంథమునందు గురు వులు శిష్యులకు సంక్రమింపజేయు నాధ్యాత్మిక శక్తిస్వరూప మెట్టిది? అది యెక్కడ నే విధ ముగా బుట్టును? శిష్యుని శరీరమునందు ప్రవే శించి యేమి చేయును? దానివలన నెట్టి యను భవములు గలుగును?... ఈ యన్నిటి పరిణామ మెట్టిది? ఈ మున్నగు విషయములనుజర్చించు ప్రయత్నమే చేయుదము." అని తమరచనా ప్రణాళికను శర్మగారు సూత్రీకరించియున్నారు.

తమ ప్రణాళికకు అనుగుణముగ వీరు తమ గ్రంథమునందు దీక్షాభేదములు, మానసీదీక్ష, ఆనందవికాస లక్షణము మున్నగు విషయము లకు సప్రమాణముగ గావించిన వివరణములు సాధకులకు ముముక్షువులకు ఆధ్యాత్మికపథము నందు కరదీపికలై ప్రకాశించుచున్నవి.

చిలుపూరి మాధవకృష్ణకవి.

సంపాదకుడు: శ్రీ చిద్ఘనానందస్వామి.

శ్రీ ఎమ్. బాలసుందరంగారిచే ఫ్రీడమ్ ప్రెస్, (మద్రాసు-600021) న ముద్రింపబడి,

శ్రీ చిద్ఘనానందస్వామిచే శ్రీ రామకృష్ణమఠము (మద్రాసు-600004) నుండి ప్రచురింపబడినది.